



PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

ISTRAŽIVANJE:

POLOŽAJ TRUDNICA I MAJKI S MALOM DJECOM NA TRŽIŠTU RADA

Zagreb, 2012.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Tijekom izvještajne godine Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova provela je istraživanje „Položaj trudnica i majki s malom djecom na tržištu rada“. Cilj istraživanja je uvid u iskustvo žena koje pokušavaju osigurati pristup tržištu rada ili aktivno sudjelovati na tržištu rada za vrijeme svoje trudnoće, odnosno u razdoblju neposredno nakon poroda u kojem su brinule za malu djecu (rodiljni period) i prvo je ovakve vrste u Republici Hrvatskoj.

Istraživanje je provedeno putem ankete, a uzorak je prikupljen na tri načina.

U suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, slučajnim računalnim odabirom je iz baze podataka nezaposlenih identificirana skupina od 500 žena u životnoj dobi u kojoj postoji realna vjerojatnost da su imale iskustvo trudnoće i brige za malu djecu. Svih 500 sudionica bile su ravnomjerno raspodijeljene po svim hrvatskim županijama. Poštom su poslani upitnici te su sudionice zamoljene da anonimno ispunjene upitnike vrate Pravobraniteljici.

U suradnji s organizacijom civilnog društva „Udruga RODA - Roditelji u akciji“, 550 upitnika je podijeljeno majkama male djece u odabranom broju vrtića raspoređenih po svim županijama te su majke zamoljene da anonimno ispunjene upitnike vrate u vrtiće u kojima su ih zadužene osobe skupljale i dostavile Pravobraniteljici na obradu. Prije samog provođenja ankete kroz sustav vrtića, zatražena je suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

Pored navedenog, na web stranicama Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Udruge Roda postavljena je i elektronska verzija istog upitnika koju su mogle ispuniti sve trudne žene i majke s malom djecom koje su informaciju primile putem udruge.

U konačnici, istraživanje je provedeno na uzorku od ukupno 937 ispitanica.

Na ovaj način osigurani su do sada najvjerodostojniji pokazatelji prisutnosti diskriminacije temeljem trudnoće, odnosno nepovoljnosti položaja žena s malom djecom na hrvatskom tržištu rada, čime je Pravobraniteljica doprinijela vidljivosti navedene problematike kao i potpunijem razumijevanju ovog oblika nejednakosti žena u Hrvatskoj.

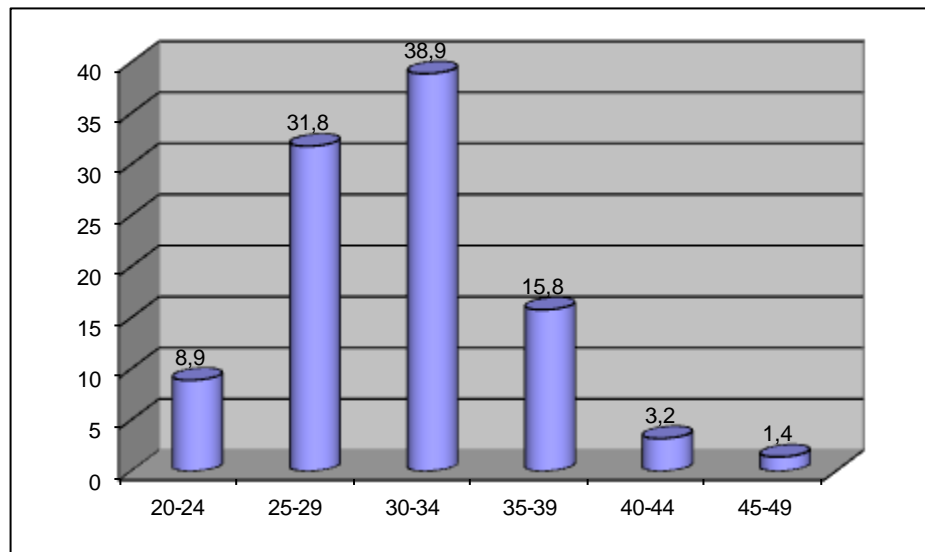
Upitnik je sveobuhvatan i sadrži 57 pitanja koja su se odnosila na poznavanje zakonskih jamstava vezanih uz zaštitu interesa trudnica i žena s malom djecom, iskustvo vezano uz nepovoljno postupanje od strane poslodavaca temeljem trudnoće, iskustvo vezano uz nepovoljno postupanje od strane poslodavaca temeljem brige za djecu, podrška od strane partnera pri uravnoteživanju profesionalnih i obiteljskih obveza i spremnost na korištenje zakonskih jamstava u praksi i dr.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA I ANALIZA

Kao što je vidljivo iz priloženog grafikona najveći broj sudionica pripada dobnoj skupini 25-34 godine života (*grafikon 1.*). Daleko najveći broj sudionica, njih 84,9%, ima srednju stručnu spremu, višu stručnu spremu ima 3,9% sudionica, a 7,4% visoku stručnu spremu (*grafikon 2.*).

➤ Pitanje br. 1.

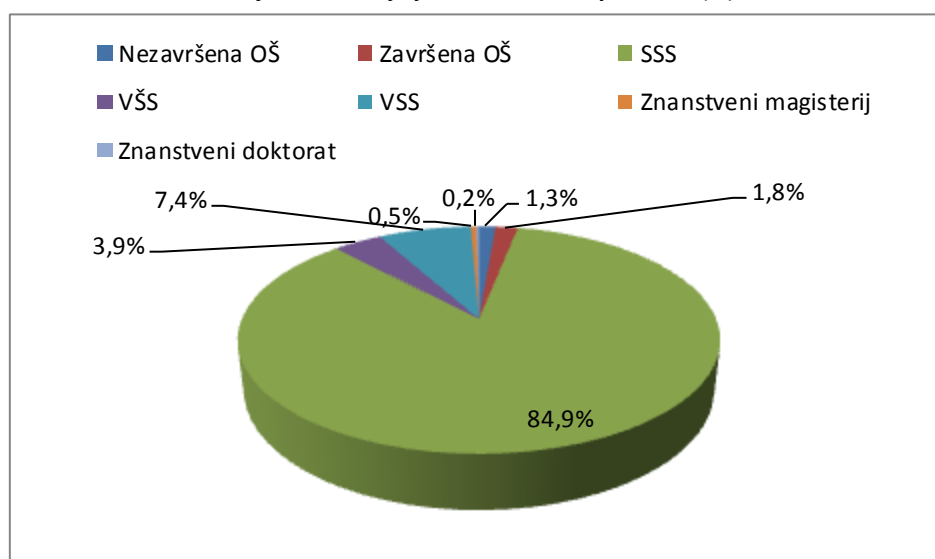
Grafikon 1.: Trudnice i majke s malom djecom po **dobnim skupinama** (%)



N=937

➤ Pitanje br. 2.

Grafikon 2.: „Koja je Vaša **stručna sprema**?“ (%)

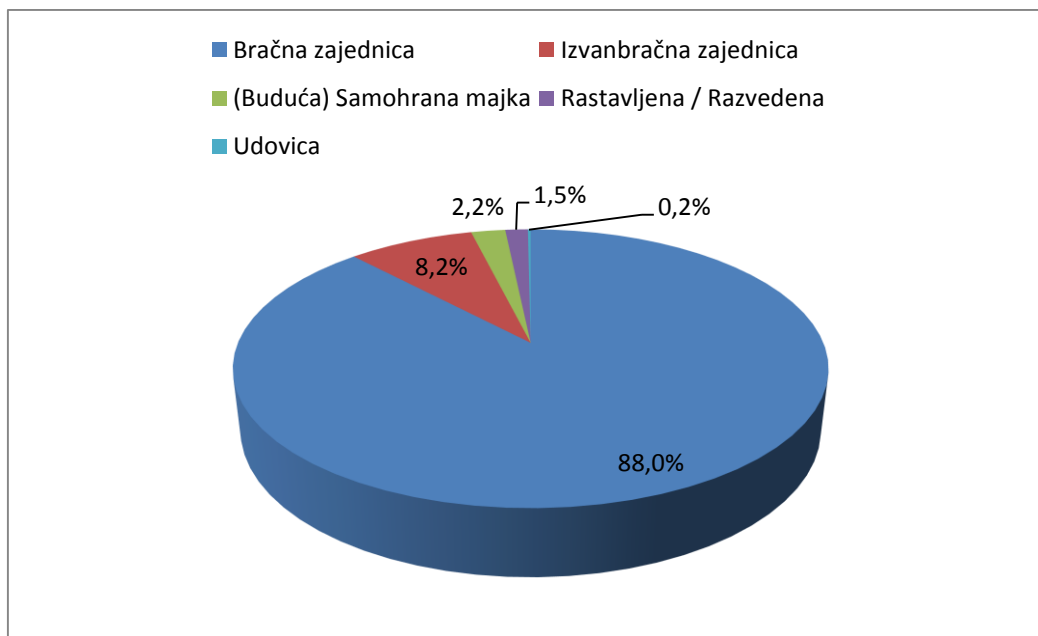


N=937

Što se tiče statusa obiteljske zajednice najveći broj sudionica, njih 88% je u braku, dok je 8,2% sudionica u izvanbračnoj zajednici a 2,2% njih su samohrane ili buduće samohrane majke (*grafikon 3.*). Što se tiče broja djece, 46% ispitanica ima dvoje djece, njih 38,7% jedno dijete, a 10,1% troje (*grafikon 4.*).

➤ **Pitanje br. 3.**

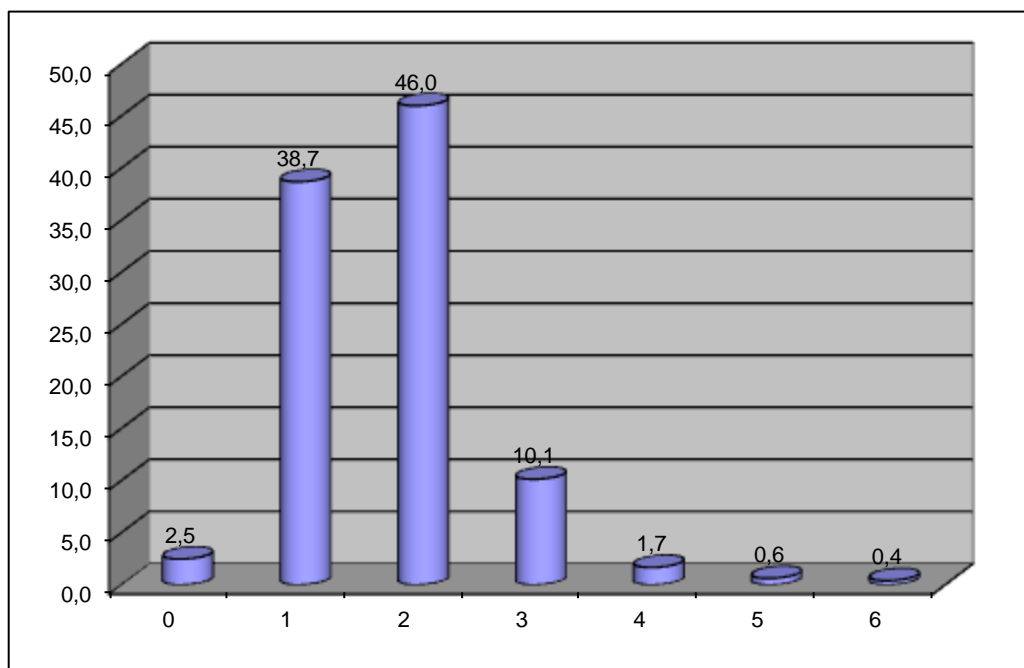
Grafikon 3.: „Koji je Vaš **bračni status?**“ (%)



N=937

➤ **Pitanje br. 4.**

Grafikon 4.: „**Koliko djece** ste do sada rodili?“ (%)

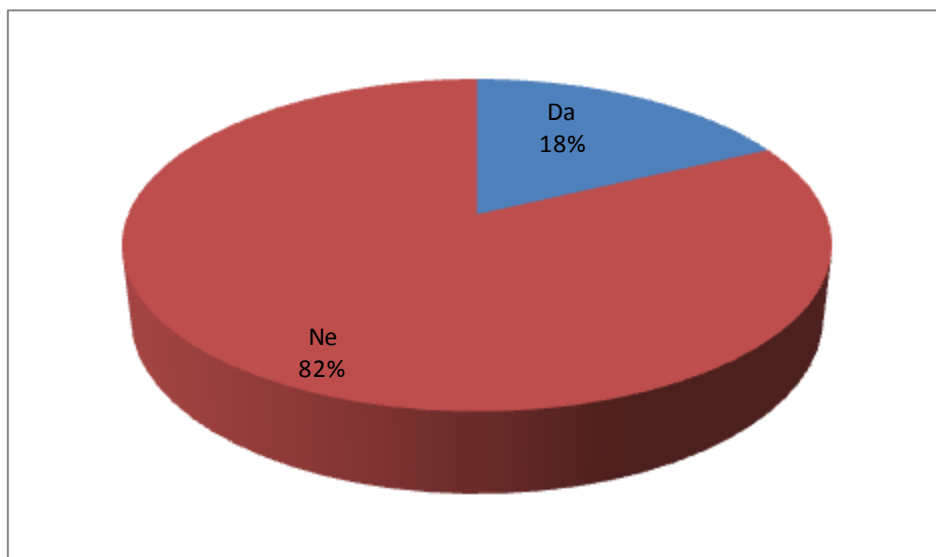


N=937

U trenutku provođenja istraživanja, 18% ispitanica je bilo trudno (*grafikon 5.*). Žene u prosjeku prvi put zatrudne sa 25 godina, a četiri ispitanice od ukupnog uzorka su svoju posljednju, šestu trudnoću, imale u prosjeku s 37 godina (*tablica 1.*)

➤ **Pitanje br. 5.**

Grafikon 5.: „Jeste li trenutno trudni?“ (%)



N=937

➤ **Pitanje br. 6.**

Tablica 1.: „Dob kada ste zatrudnjeli?“

Trudnoća	U prosjeku	Uzorak
Prva	s 25 godina	N=914
Druga	s 28 godina	N=551
Treća	s 31 godinom	N=147
Četvrta	s 32 godine	N=29
Peta	s 34 godine	N=10
Šesta	s 37 godina	N=4

U pogledu geografske zastupljenosti najveći broj sudionica, njih 15% boravi u Gradu Zagrebu. Iz Zagrebačke županije dolazi 9,8% ispitanica, a po 7,3% iz Primorsko-goranske i Međimurske županije. Najmanji broj sudionica, njih 0,4%, boravi u Ličko-senjskoj dok 0,5% sudionica boravi u Krapinsko-zagorskoj odnosno 0,7% u Šibensko-kninskoj županiji (*tablica 2.*)

➤ **Pitanje br. 7.**

Tablica 2.: „Županija u kojoj trenutno boravite?“

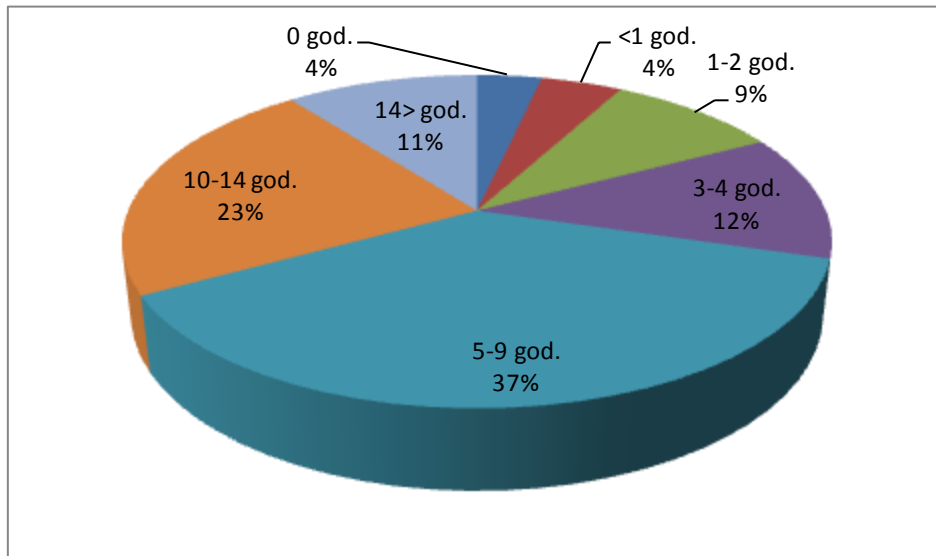
ŽUPANIJA	%
GRAD ZAGREB	15,0
SPLITSKO-DALMATINSKA	11,7
ZAGREBAČKA	9,8
PRIMORSKO-GORANSKA	7,3
MEĐIMURSKA	7,3
OSJEČKO-BARANJSKA	5,9
KARLOVAČKA	5,6
ISTARSKA	4,6
VARAŽDINSKA	4,6
ZADARSKA	4,3
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	4,1
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	3,5
POŽEŠKO-SLAVONSKA	3,0
BRODSKO-POSAVSKA	2,7
SISAČKO-MOSLAVAČKA	2,6
DUBROVAČKO-NERETVANSKA	2,4
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	2,0
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	1,8
ŠIBENSKO-KNINSKA	0,7
KRAPINSKO-ZAGORSKA	0,5
LIČKO-SENJSKA	0,4
	100,0

N=937

Najveći broj ispitanica, njih 37% ima između 5-9 godina radnog staža (*grafikon 6.*), a najveći broj njih 24,1% je tijekom svog radnog staža bilo zaposleno kod trojice poslodavaca (*grafikon 7.*).

➤ **Pitanje br. 8.**

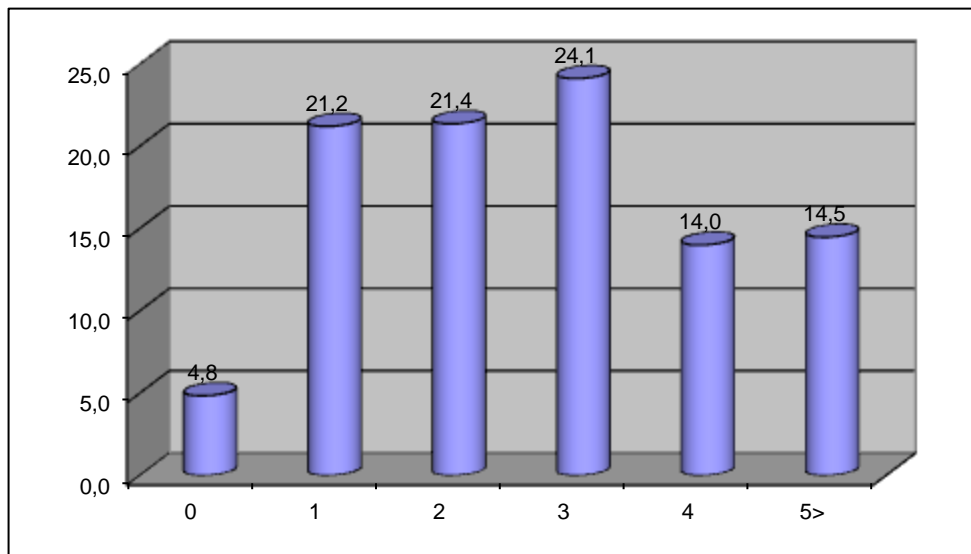
Grafikon 6.: „Koliko imate godina radnog staža?“ (%)



N=937

➤ **Pitanje br. 9.**

Grafikon 7.: „Kod koliko ste poslodavaca bili zaposleni tijekom svog radnog staža?“ (%)

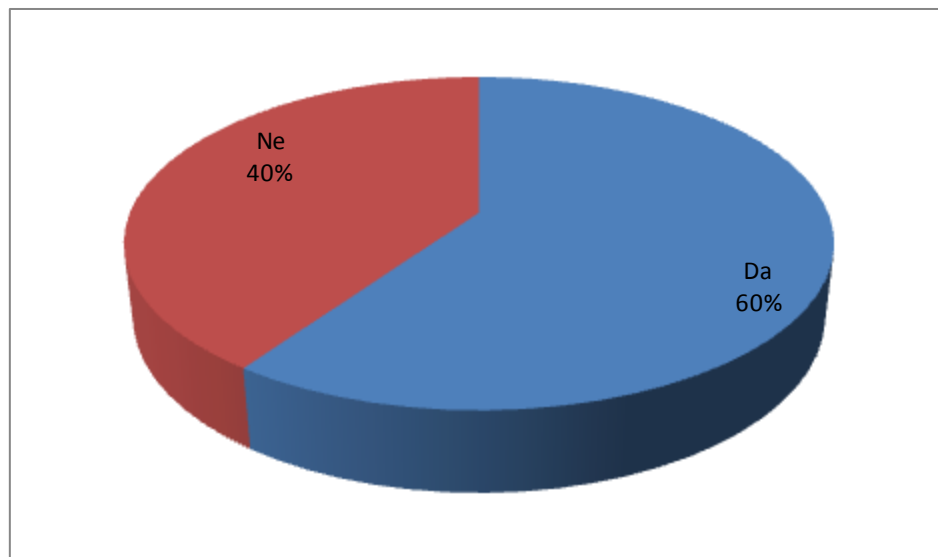


N=937

Zanimljivo je kako je najveći broj sudionica smatrao kako su upoznate sa svojim pravima koje ih štite prema poslodavcu za vrijeme trudnoće i roditeljskog dopusta (*grafikon 8.*). Istovremeno, kao što proizlazi iz kasnijih pitanja, značajan sudionica nije zatražio zaštitu tih prava kada su im bila ograničena. Stoga je korisno naglasiti da tvrdnju o poznavanju prava koja im pripadaju treba uzeti s određenom zadržkom, a posebno stoga što najveći broj sudionica tvrdi kako je svoja prava saznao kroz razgovor s poznanicima (*tablica 3.*). Uz to indikativan je podatak da većina ispitanica nije u dovoljnoj mjeri upoznata s izričitim antidiskriminacijskim jamstvima iz Zakona o ravnopravnosti spolova, odnosno Zakona o suzbijanju diskriminacije, na koja se u slučaju nepovoljnog postupanja od strane poslodavaca temeljem trudnoće, odnosno korištenja roditeljskih prava, mogu pozvati (*grafikon 9.*).

➤ **Pitanje br. 10.**

Grafikon 8.: „Upoznata sam sa svojim pravima kao trudnica/žena koja planira zasnovati obitelj, a koja su poslodavci dužni poštivati.“ (%)



N=937

➤ **Pitanje br. 11.**

*Tablica 3.: „Način na koji sam se informirala o svojim pravima“: **

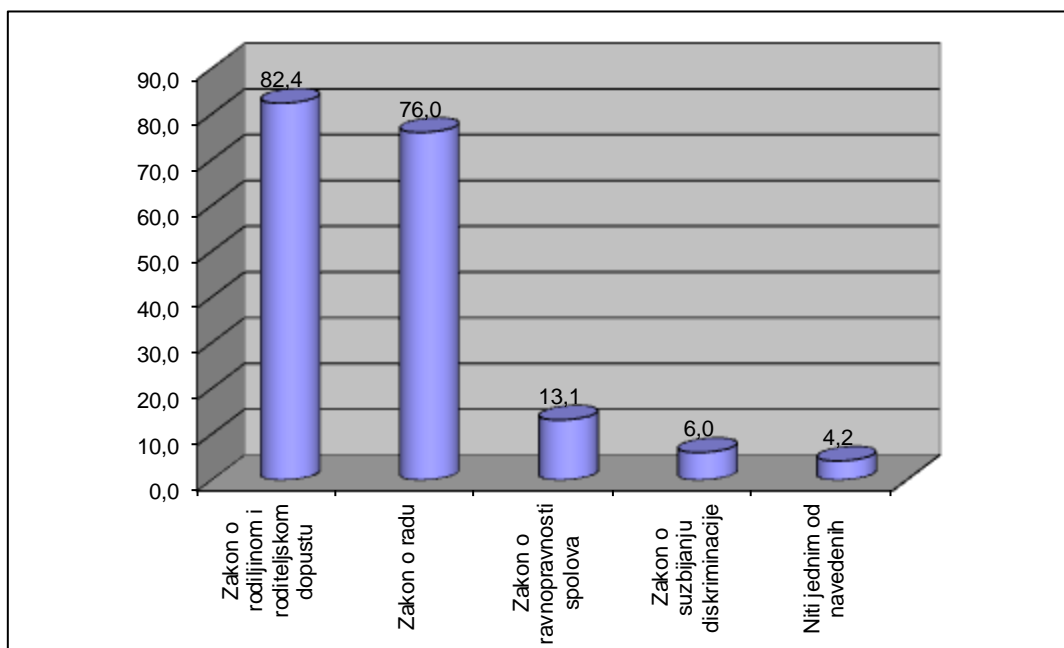
	%
Preko razgovora s poznanicima	64,3
Uvidom u zakonske propise	42,5
Pomoću jedne od brošura koja ukratko opisuje prava (ne)zaposlenih	19,7
Informiranjem u nekoj državnoj instituciji	17,6
Internet	14,7
Informiranjem u nekoj organizaciji civilnog društva	5,8
Forumi	2,0
Poslodavac	1,0
Roda (udruga ili forum)	0,6
Nešto drugo	0,9

*Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=559

➤ **Pitanje br. 12.**

Grafikon 9.: „Zakoni s kojima sam se susretala prilikom informiranja o svojim pravima“ (%): *



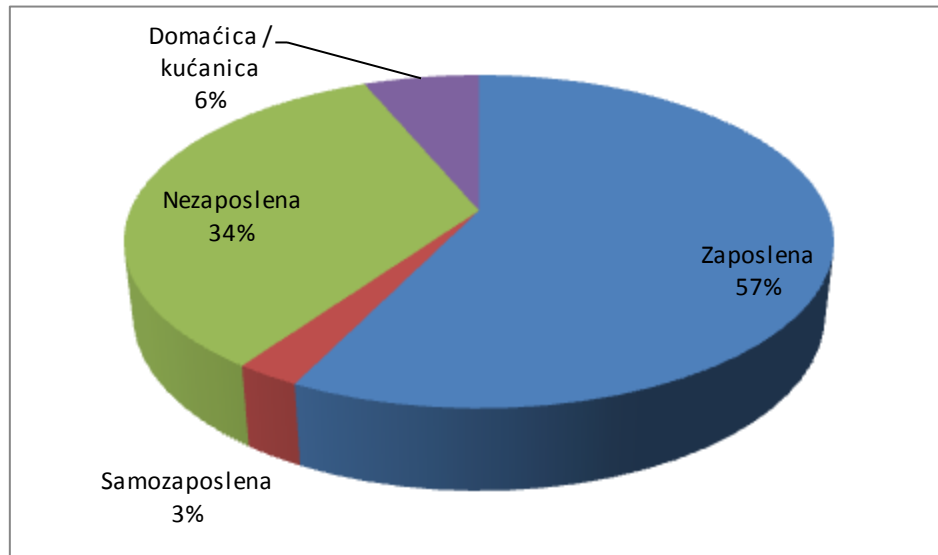
*Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=559

Najveći broj ispitanica je bio zaposlen u trenutku provođenja istraživanja (*grafikon 10.*) i to u najvećem broju na ugovor o radu na neodređeno vrijeme (*tablica 4.*).

➤ **Pitanje br. 13.**

Grafikon 10.: Koji je Vaš trenutni radni status?“ (%)



N=937

➤ **Pitanje br. 14.**

Tablica 4.: „Kako je definiran Vaš trenutni radni odnos?“

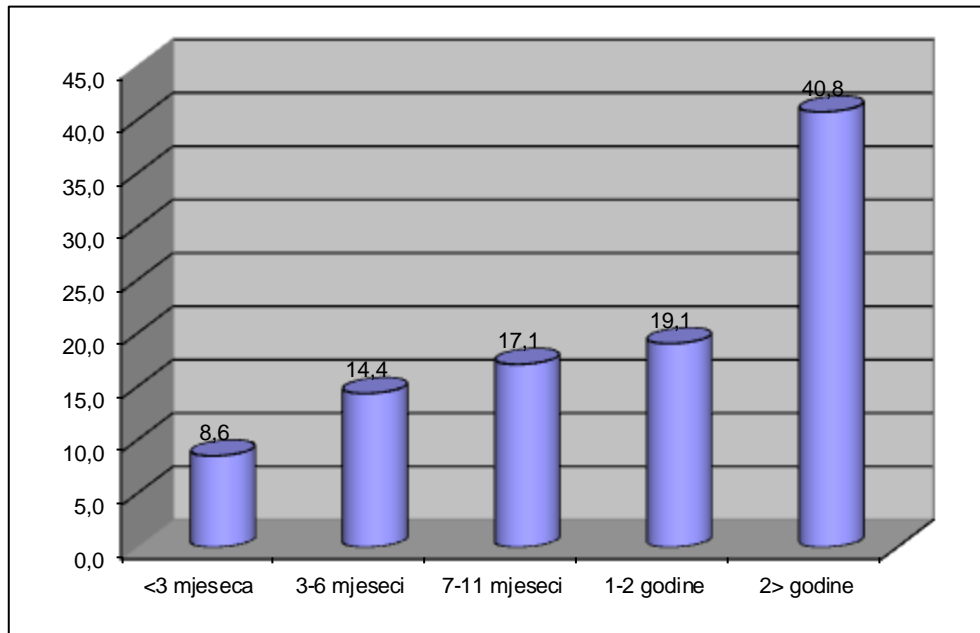
	%
Ugovor o radu na neodređeno	74,5
Ugovor o radu na određeno	20,6
Samozaposlena osoba (npr. obrtnica ili vlasnica trgovačkog društva)	3,2
Osoba koja obavlja slobodno zanimanje (npr. umjetnica)	1,2
Ugovor o stručnom osposobljavanju	0,4
	100,0

N=560

Ispitanice koje su se izjasnile kao nezaposlene, najveći dio njih (40,8%) je dugotrajno nezaposlen, više od 2 godine (*grafikon 11.*). Od ispitanica koje nisu bile zaposlene najveći broj (64%) je aktivno tražio posao (*grafikon 12.*).

➤ **Pitanje br. 15.**

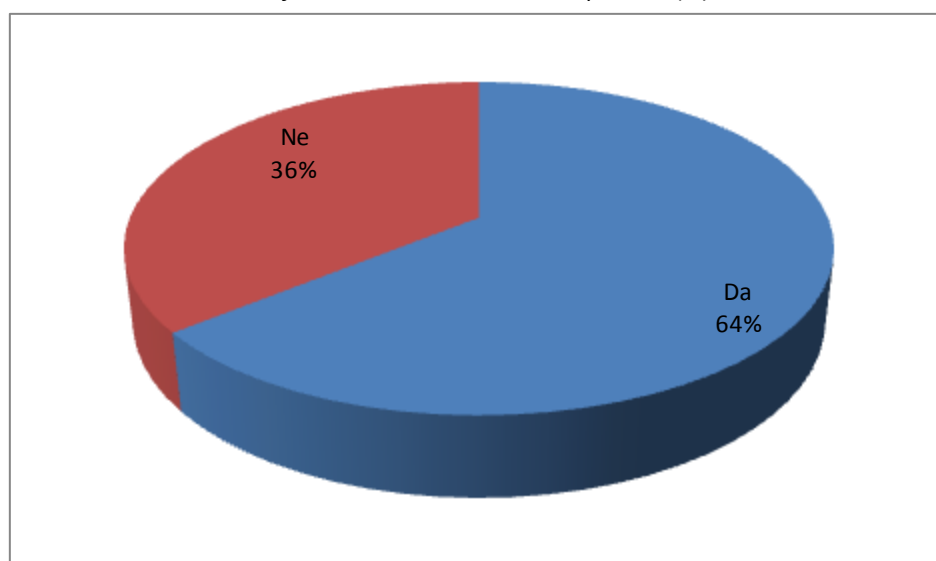
Grafikon 11.: „Koliko dugo ste nezaposleni?“ (%)



N=377

➤ **Pitanje br. 16.**

Grafikon 12.: „Tražite li aktivno posao?“ (%)

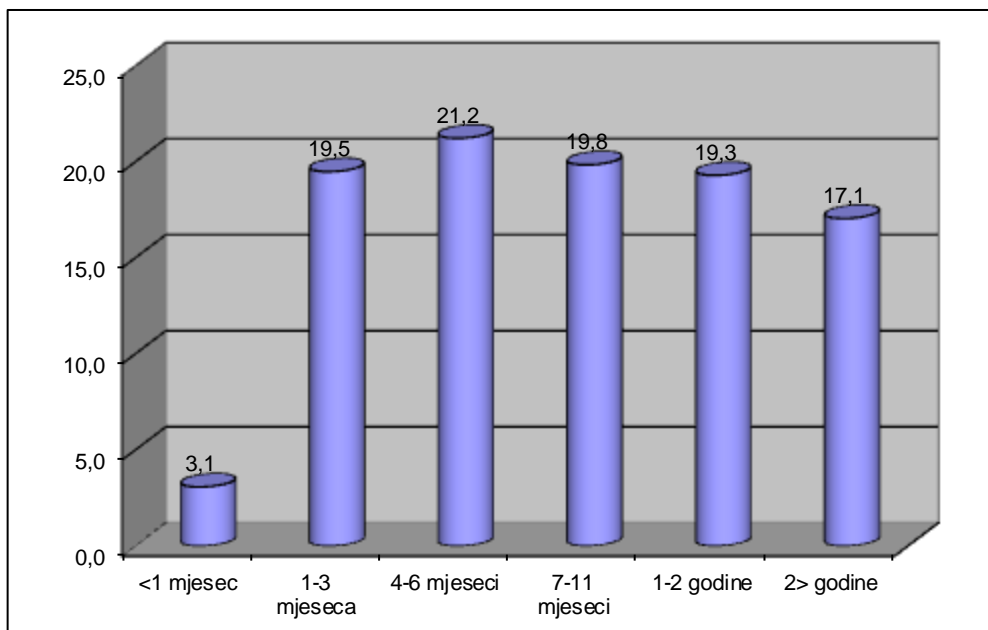


N=377

Zanimljivo je uočiti da tek manji dio nezaposlenih ispitanica ustrajno traži posao: tek 17,1% njih posao traži dulje od 2 godine (grafikon 13.). Od svih ispitanica koje aktivno traže posao, to rade preko Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (grafikon 14.).

➤ **Pitanje br. 17.**

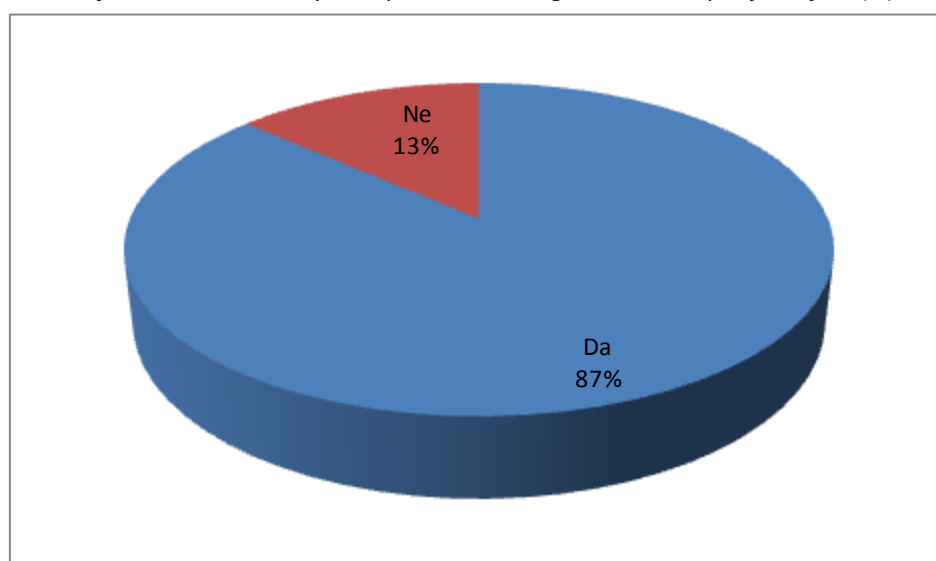
Grafikon 13.: „Koliko dugo aktivno tražite posao?“ (%)



N=242

➤ **Pitanje br. 18.**

Grafikon 14.: „Tražite li posao preko Hrvatskog zavoda za zapošljavanje?“ (%)

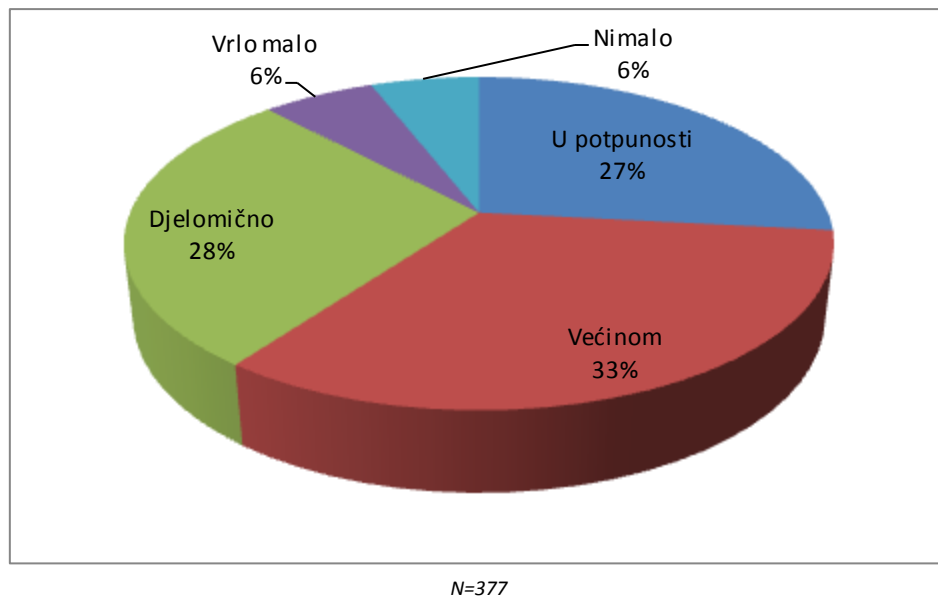


N=242

Najveći broj zaposlenih ispitanica izjavilo je kako im je ponekad teško usklađivati roditeljske i radne obveze, a značajan broj ih je odgovorio i da im ih je u potpunosti (13%) ili većinom (19%) teško usklađivati (*grafikon 15.*). Nezaposlene ispitanice u najvećim dijelom su procijenile da bi im u potpunosti (27%) ili većinom (33%) bilo teško usklađivati roditeljske i radne obveze (*grafikon 16.*).

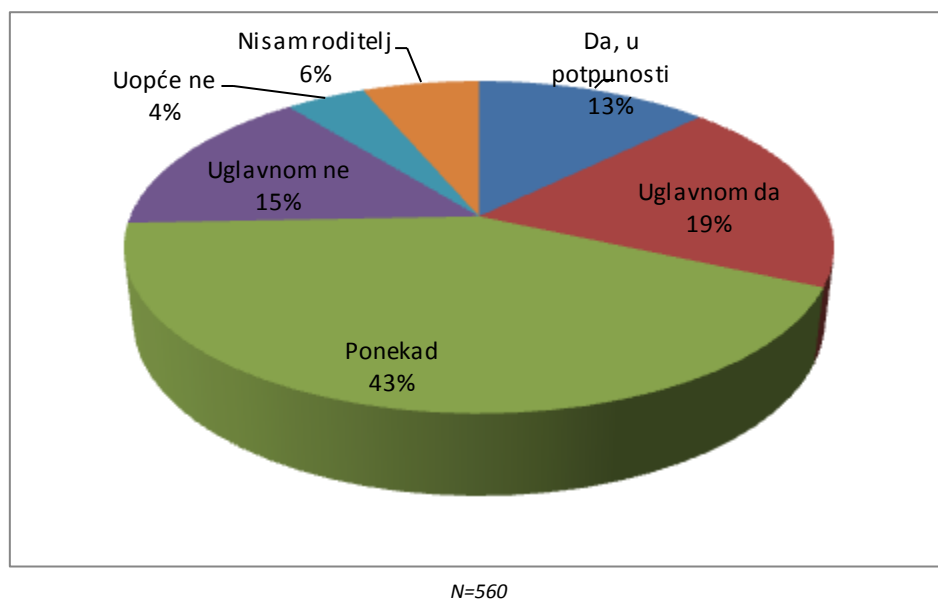
➤ **Pitanje br. 19.**

Grafikon 15.: „Ukoliko biste se zaposlili, u kojoj mjeri smatrate da biste mogli usklađivati roditeljske i radne obveze?“ (%)



➤ **Pitanje br. 20.**

Grafikon 16.: „Je li Vam teško usklađivati roditeljske i radne obveze?“ (%)



Preko polovice ispitanica (54,9%) smatra kako bi muškarcima bilo jednako zahtjevno usklađivati radne i roditeljske obveze da su na njihovom mjestu (tablica 5.)

➤ **Pitanje br. 21.**

Tablica 5.: „Što mislite, da je na Vašem mjestu muškarac u istoj obiteljskoj situaciji, kako bi se snašao na Vašem radnom mjestu?“

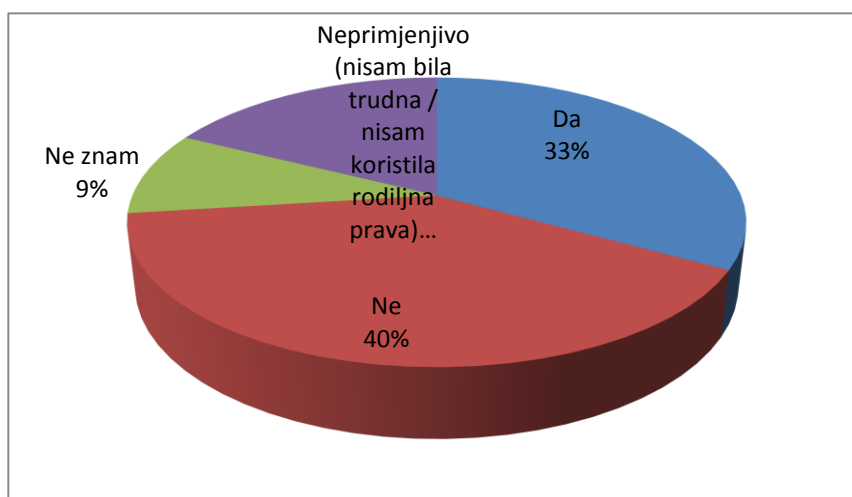
	%
Bilo bi mu jednako zahtjevno	54,9
Bilo bi mu donekle lakše	28,7
Bilo bi mu znatno lakše	9,7
Bilo bi mu puno lakše	6,8
	100,0

N=560

Od 937 sudionica istraživanja, njih 33% je odgovorilo kako smatraju da su u određenom trenutku svoje zaposlenosti ili traženja posla bile izložene nepovoljnom postupanju od strane poslodavca zbog svoje trudnoće, odnosno korištenja roditeljskih prava (grafikon 17.). Njih 40% smatra da nisu, a 9% nije znalo jesu li bile diskriminirane ili ne. No, s obzirom da je od 937 sudionica njih 18% odgovorilo kako pitanje na njih nije primjenjivo s obzirom da tijekom zaposlenosti ili traženja posla nisu bile trudne niti koristile roditeljska prava, ove brojke su nešto drugačije kada se ta skupina izuzme iz ukupnog uzorka. Naime, u tom slučaju proizlazi kako **40% žena koje jesu bile trudne** u određenom trenutku svoje zaposlenosti ili traženja posla smatra da su bile izložene nepovoljnom postupanju od strane poslodavca zbog svoje trudnoće, odnosno korištenja roditeljskih prava. Dakle, prema prikupljenim podacima *postoji osnova za pretpostavku kako od 10 žena koje sudjeluju na hrvatskom tržištu rada za vrijeme svoje trudnoće njih 4 jesu diskriminirane od strane poslodavca radi trudnoće ili činjenice da su koristile svoja roditeljska prava.*

➤ **Pitanje br. 22.**

Grafikon 17.: „Smatrate li da ste u nekom trenutku svoje zaposlenosti ili traženja posla bili izloženi nepovoljnom postupanju od strane poslodavca zbog svoje trudnoće odnosno korištenja roditeljskih prava?“ (%)

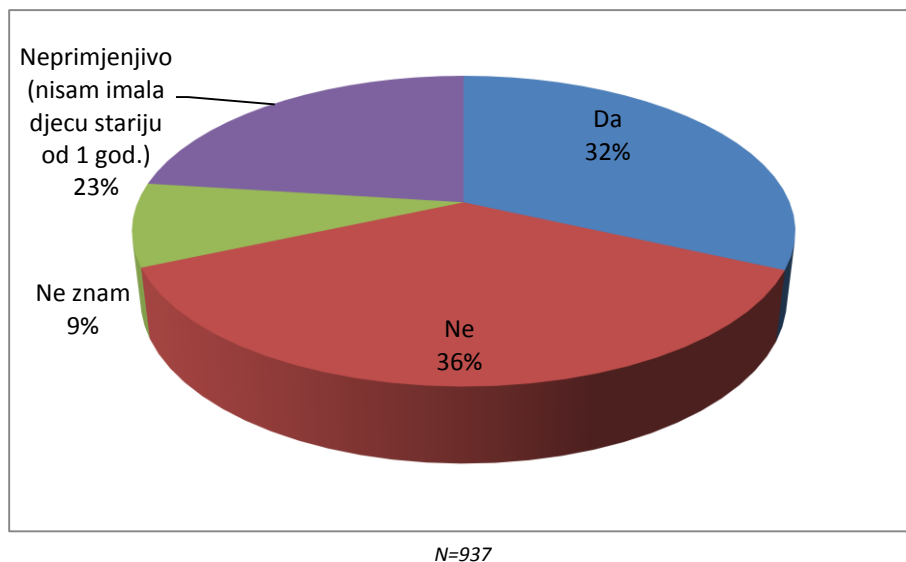


N=937

Podaci koji se odnose na spolnu diskriminaciju žena temeljenu na *rodno uvjetovanoj društvenoj raspodjeli brige za djecu unutar obitelji*, jednako su obeshrabrujući. Od 937 sudionica istraživanja, njih 32% smatra kako su u određenom trenutku svoje zaposlenosti ili traženja posla bile izložene nepovoljnom postupanju od strane poslodavca zbog svojih roditeljskih obveza prema djeci starijoj od godinu dana (*grafikon 18.*). Kada se od ukupnog broja oduzme 23% sudionica koje su odgovorile kako pitanje nije primjenjivo na njih jer u tom periodu nisu imale djecu stariju od godinu dana, dobivamo zabrinjavajući pokazatelj raširenosti ove vrste spolne diskriminacije na tržištu rada. U tom slučaju proizlazi kako 41,2% žena, koje su na tržištu rada sudjelovale dok su istovremeno morale brinuti za djecu stariju od 1 godine, smatra da je poslodavac prema njima postupao nepovoljno zbog njihovih obveza prema djeci. Najveći broj žena koje su se na hrvatskom tržištu rada susrele s diskriminacijom uvjetovane trudnoćom doživjele su diskriminaciju za vrijeme prve trudnoće – njih čak 76,5%¹ (*tablica 6.*).

➤ **Pitanje br. 23.**

Grafikon 18.: „Smatrate li da ste u nekom trenutku svoje zaposlenosti ili traženja posla bili izloženi nepovoljnom postupanju od strane poslodavca zbog svojih roditeljskih obveza prema svojoj djeci starijoj od godinu dana?“



➤ **Pitanje br. 24.**

*Tablica 6.: „Prilikom koje trudnoće ste se susreli s nepovoljnim postupanjem poslodavca radi trudnoće odnosno korištenja roditeljskih prava?“ **

	%
Prve trudnoće	76,5
Druge trudnoće	31,7
Treće trudnoće	6,1
Četvrte trudnoće ili neke kasnije trudnoće	0,1
*Bilo je moguće zaokružiti više odgovora	

N=310

¹ Njih 31,7% se susrelo s ovom vrstom diskriminacije (i) kod svoje druge trudnoće, a 6,1% (i) kod svoje treće trudnoće. Iz navedenih podataka proizlazi kako se značajan broj žena (oko 15%) susreo s ovom vrstom diskriminacije u nekoliko navrata tj. u vrijeme više od jedne trudnoće.

Od 414 sudionica istraživanja koje su na tržištu rada doživjele jednu od dvije vrste istraživanih oblika spolne diskriminacije (temeljem trudnoće i temeljem svojih obveza prema djeci), najveći broj njih (34,1%) suočio se sa *neproduživanjem ugovora o radu*. Čak 21,2% njih je dobilo otkaz, dok ih je 16,4% premješteno na lošije radno mjesto (*tablica 7.*).

Udio diskriminiranih žena koje *nisu prošle na razgovoru za posao* iznosi 16,2%, a njih 9,7% smatra da im je uskraćeno napredovanje na bolju poziciju. Isto tako, 14,6% ispitanica smatra da je doživjelo diskriminaciju u obliku smanjenja plaće, dok im je u 17% slučajeva bilo uskraćeno trajanje godišnjeg odmora. Uz navedena diskriminatorska postupanja, 20% sudionica istraživanja, koje su na tržištu rada doživjele jednu od dvije vrste istraživanih oblika spolne diskriminacije, navele su kako je ta diskriminacija imala oblik uskraćivanja nekog drugog radnog prava od ovih konkretno nabrojanih. Iz navedene statistike proizlazi kako je čak oko 50% žena doživjelo diskriminaciju u smislu uskraćivanja više od jednog prava zajamčenog radnim zakonodavstvom, odnosno ugovorom o radu, zbog trudnoće ili brige za djecu. U tom pogledu potpuno je poražavajući podatak da 35,3% žena, odnosno čak 50,9% žena koje su se susrele s diskriminacijom kod svoje treće, odnosno četvrte trudnoće smatra kako nisu prošle na razgovoru za posao kod barem jednog poslodavca upravo radi toga jer su trebale roditi svoje treće, odnosno četvrto dijete.

➤ **Pitanja br. 25. i 26.**

*Tablica 7.: „Od čega se sastojalo nepovoljno postupanje poslodavca prema Vama zbog Vaše trudnoće, odnosno korištenja roditeljskih prava, kada ste se susreli s takvom diskriminacijom prvi put, drugi put, treći put i nakon četvrtog puta?“ **

	1.put (%)	2.put (%)	3.put (%)	4.put> (%)	UKUPNO	
					N	%
Nije mi produžen ugovor o radu	36,4	22,3	28,5	13,9	174	32,8
Dobila sam otkaz	23,2	16,1	16,3	13,9	113	21,3
Nisam prošla na razgovoru za posao	16,7	18,3	35,3	50,9	99	18,7
Uskraćen, odnosno skraćeni mi je godišnji odmor	17,6	23,8	13,9	16,7	98	18,5
Premještena sam na lošije radno mjesto	17,0	12,7	14,5	16,9	84	15,9
Smanjena mi je plaća	15,3	18,7	0,6	0,0	78	14,7
Uskraćeno mi je napredovanje	10,1	6,2	2,8	1,6	47	8,9
Mobbing i prijetnje	5,5	13,9	8,4	16,9	39	7,4
Nemogućnost korištenja bolovanja zbog bolesti djeteta	3,2	1,7	6,6	0,0	16	3,0
Rad u neprimjerenim uvjetima/neprijemeno radno vrijeme	3,3	0,0	0,0	0,0	13	2,5
Pritisak za ranijim vraćanjem s roditeljskog	0,7	0,0	0,6	0,0	3	0,5
Zatrpavanje poslom	0,0	0,3	0,0	0,0	3	0,5
Tjeranje na bolovanje	0,6	0,0	0,0	0,0	2	0,4
Nešto drugo	1,8	2,2	6,6	13,9	13	2,5

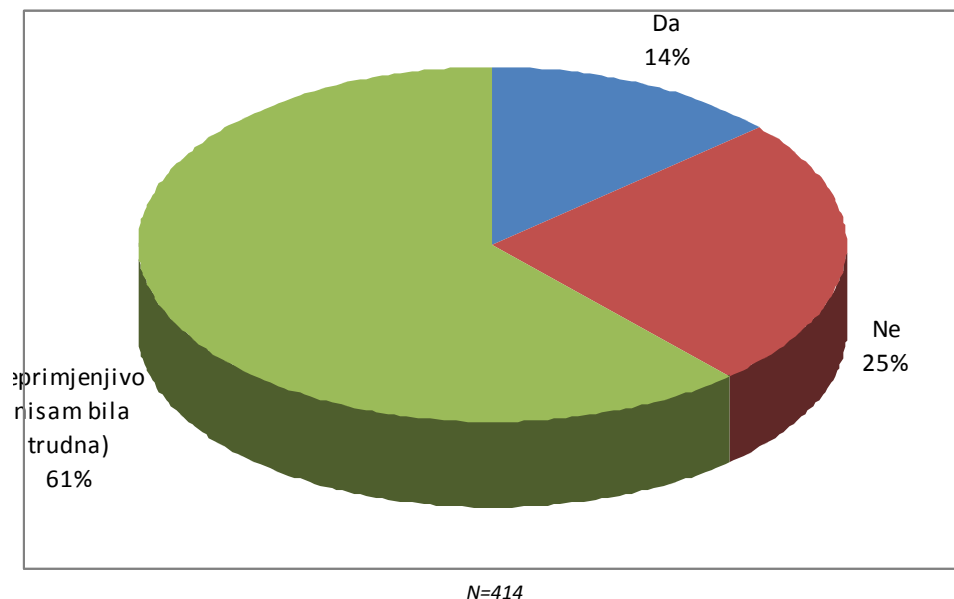
* Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

Istraživanje je posebnu pažnju posvetilo trima momentima u radnom odnosu za koje se pretpostavljalo da su kritične točke u pogledu diskriminacije trudnica i žena s malom djecom: *razgovori radi mogućeg zapošljavanja, odluke vezane uz napredovanje te umanjivanje stečenih prava* nakon trudnoće ili roditeljnog dopusta.

Od svih sudionica koje su imale razgovor radi zapošljavanja za vrijeme trudnoće koje je poslodavac bio svjestan, 35% njih je potvrdilo (kada izuzmemo kategoriju „neprimjenjivo“) da je doživjelo da ih je poslodavac ispitivao o trudnoći i planovima vezanim za roditeljni dopust iako je tako što izričito zabranjeno Zakonom o radu (*grafikon 19.*). Od te skupine žena koje su bile suočene s ovim oblikom nezakonitog postupanja, njih 53,4% je navelo da su to doživjele kod jednog poslodavca, 16,4% da su doživjele kod dva različita poslodavca, a čak 24,3% da su takvo nezakonito postupanje doživjele na razgovoru za posao kod tri različita poslodavca (*grafikon 19.a.*)

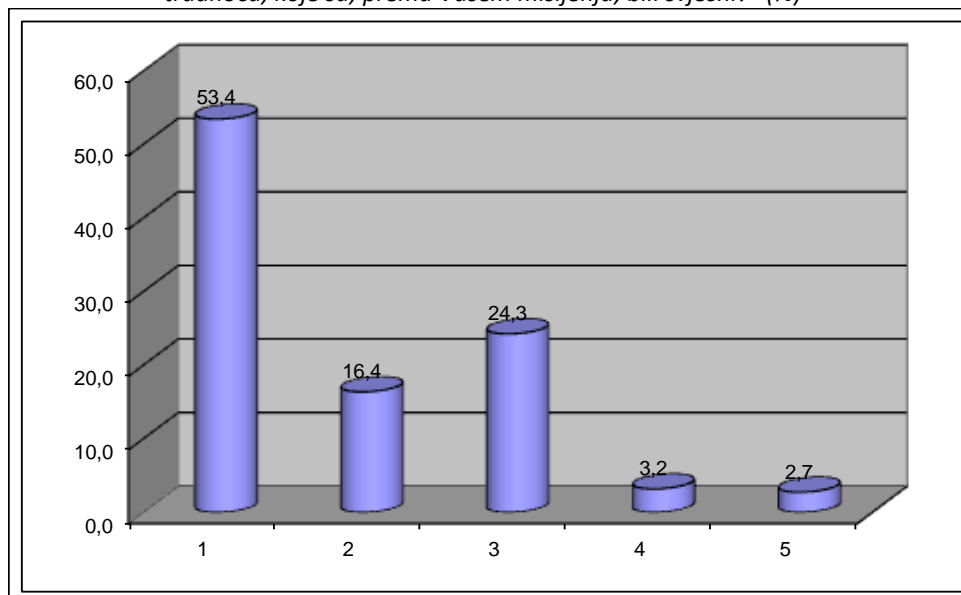
➤ **Pitanje br. 27.**

Grafikon 19.: „Je li Vam ikada poslodavac na razgovoru za posao postavljao pitanja vezana za Vašu tadašnju trudnoću koje je prema Vašem mišljenju bio svjestan?“ (%)



➤ **Pitanje br. 28.**

Grafikon 19.a.: „Koliko poslodavaca Vam je na razgovoru za posao postavljalo pitanja vezana za Vašu tadašnju trudnoću, koje su, prema Vašem mišljenju, bili svjesni?“ (%) *



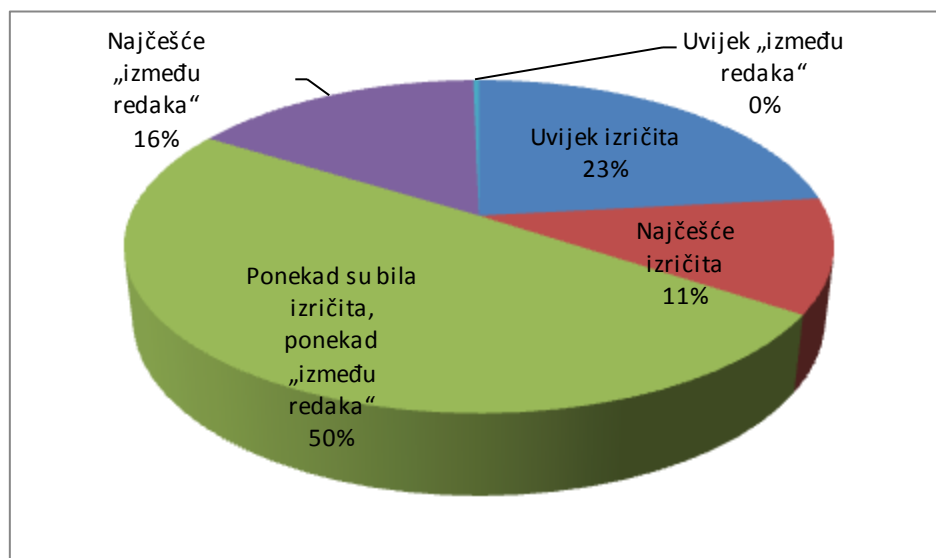
*Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=56

23% ispitanica odgovorilo je da su pitanja vezana za njihovu tadašnju trudnoću postavljena uvijek izričito (grafikon 20.).

➤ **Pitanje br. 29.**

Grafikon 20.: „Jesu li takva pitanja od strane poslodavca bila izričita, odnosno direktna, ili su bila postavljena indirektno, „između redaka“?“ (%)

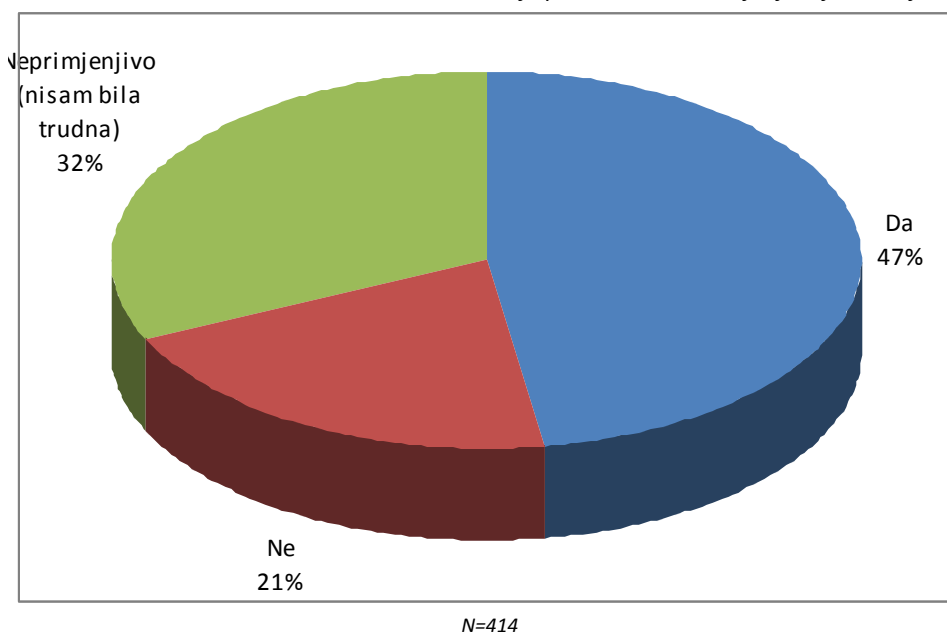


N=56

Još ilustrativniji su podaci koji se odnose na ponašanje poslodavaca za vrijeme razgovora sa ženama čije trudnoće nisu bili svjesni u trenutku razgovora. Čak 70% žena (kada izuzmemo kategoriju „neprimjenjivo“), koje su doživjele takvu situaciju, odgovorilo je kako su im poslodavci postavljali pitanja vezana uz planove koji se odnose na moguću trudnoću (*grafikon 21.*). Njih 46,8% doživjelo je takva pitanja od strane jednog poslodavca, 23,9% od strane dva, a 15,1% od strane tri različita poslodavca itd. (*grafikon 21.a*).

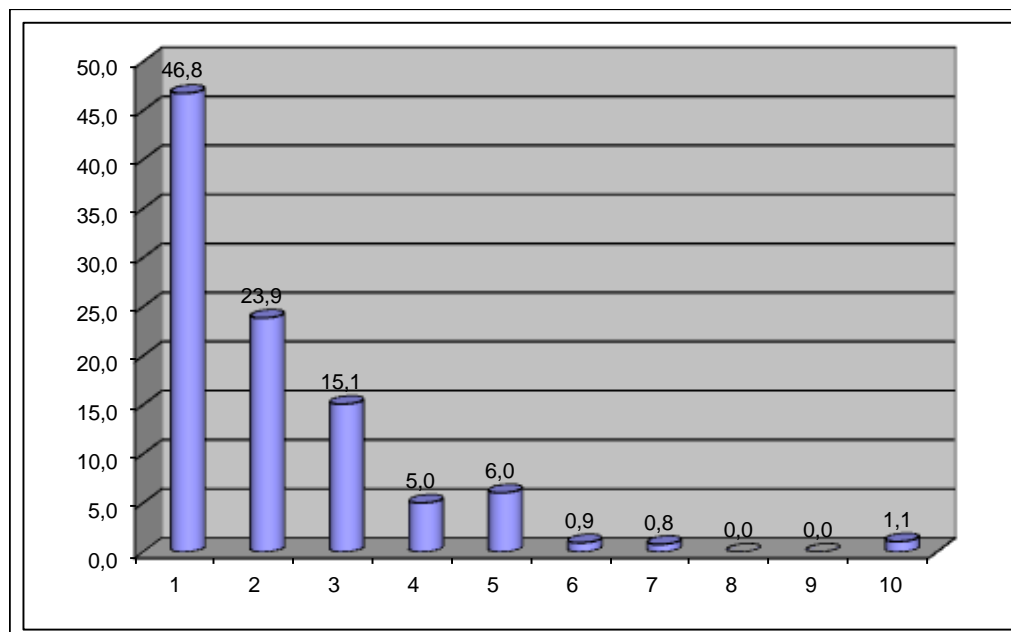
➤ **Pitanje br. 30.**

Grafikon 21.: „Je li Vam poslodavac ikad na razgovoru za posao postavljao pitanja vezana uz Vaše planove vezane uz buduću trudnoću, odnosno trudnoću koje prema Vašem mišljenju nije bio svjestan?“ (%)



➤ **Pitanje br. 31.**

Grafikon 21.a.: „Koliko poslodavaca Vam je na razgovoru za posao postavljalo pitanja vezana uz Vaše planove vezane uz buduću trudnoću, odnosno trudnoću koje, prema Vašem mišljenju, nisu bili svjesni?“ (%)



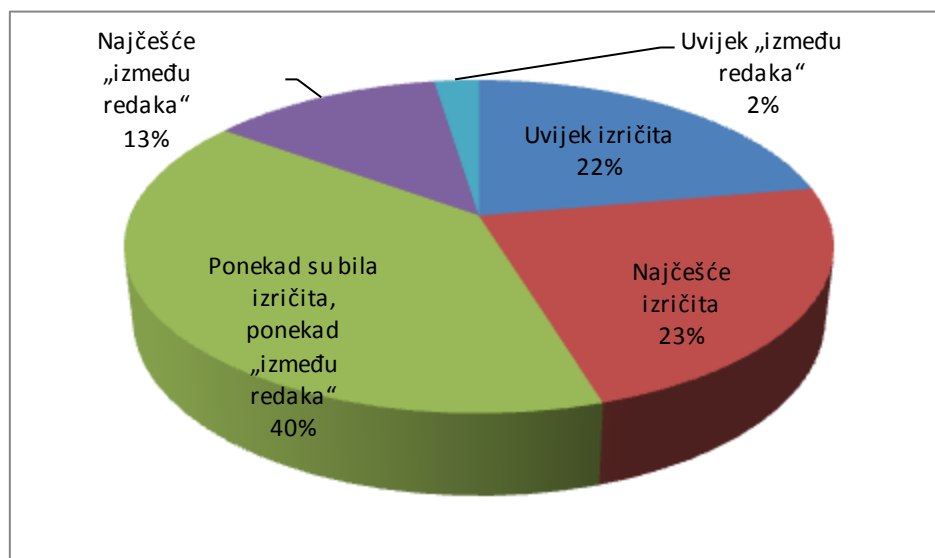
* Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=197

22% ispitanica odgovorilo je da su pitanja vezana za njihovu tadašnju trudnoću postavljena uvijek izričito (grafikon 22.).

➤ **Pitanje br. 32.**

Grafikon 22.: „Jesu li takva pitanja od strane poslodavca bila izričita, odnosno direktna, ili su bila postavljena indirektno, „između redaka“?“ (%)



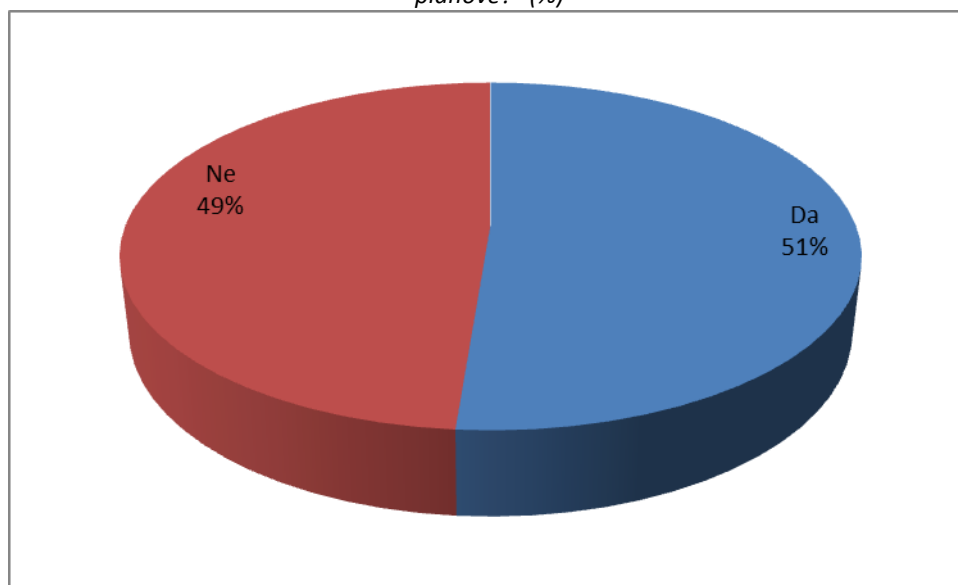
N=197

Ovakvi podaci istraživanja čvrsto potvrđuju da poslodavci na hrvatskom tržištu rada u svoje odluke o zapošljavanju uključuju tzv. „**rizik od dodatnih troškova zbog trudnoće**“ iako takvo postupanje predstavlja spolnu diskriminaciju zabranjenu pozitivnim zakonodavstvom.

Navedena tvrdnja koja proizlazi iz prethodnih pitanja nalazi potvrdu i u podacima koji se odnose na *pitanja o bračnom statusu i planovima te obiteljskoj situaciji*, a koja poslodavci postavljaju ženama prilikom zapošljavanja. Od 414 sudionica koje smatraju da su bile žrtve diskriminacije zbog svoje trudnoće ili obveze brige za malu djecu, 51% je navelo kako su im poslodavci tijekom razgovora za posao postavljali pitanja vezana uz njihov bračni status i bračne planove² (*grafikon 23.*). Od te skupine žena, njih 46,7% je navelo da su to doživjele kod jednog poslodavca, 20,3% da su doživjele kod dva različita poslodavca, a čak 13,6% da su takvo nezakonito postupanje doživjele na razgovoru za posao kod tri različita poslodavca (*grafikon 23.a.*).

➤ **Pitanje br. 33.**

Grafikon 23.: „Je li Vam poslodavac ikad na razgovoru za posao postavljao pitanja vezana uz Vaše bračne planove?“ (%)

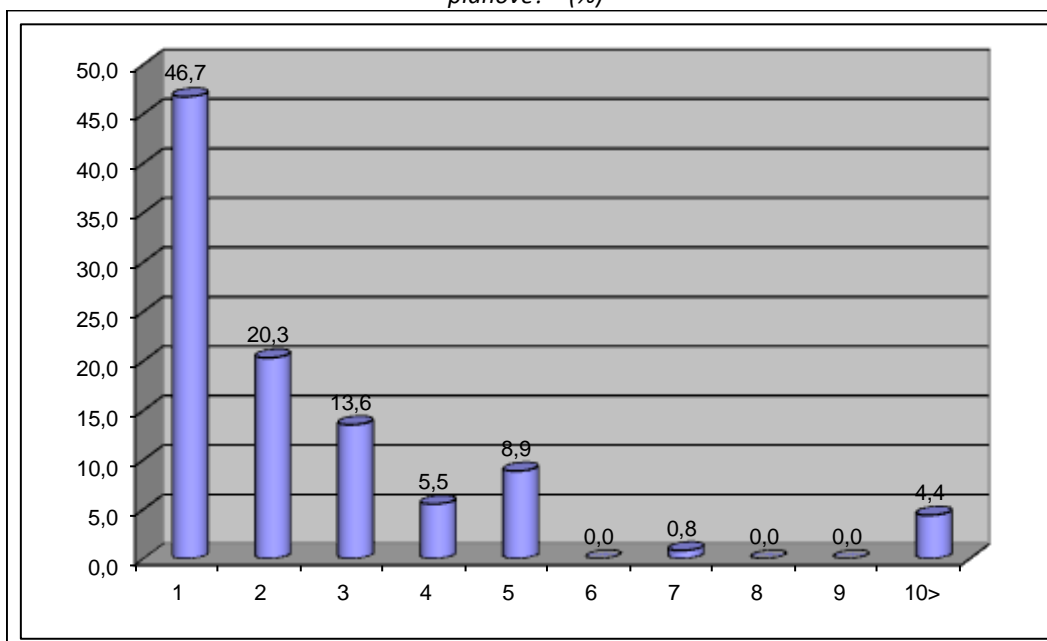


N=414

² Njih 46,7% je to doživjelo od jednog poslodavca, 20,3% od dva različita poslodavca, 13,6% od tri različita poslodavca, 5,5% od četiri različita, a 8,9% od pet različitih poslodavaca. Od tih 414 sudionica, 55,1% je odgovorilo da su im poslodavci tijekom razgovora za posao postavljali pitanja vezana uz broj djece. Njih 41,3% je to doživjelo od jednog poslodavca, 25,6% od dva različita poslodavca, 17,4% od tri različita poslodavca, 5,4% od četiri različita, a 7,2% od pet različitih poslodavaca.

➤ **Pitanje br. 34.**

Grafikon 23.a.: „Koliko poslodavaca Vam je na razgovoru za posao postavljalo pitanja vezana uz Vaše bračne planove?“ (%) *



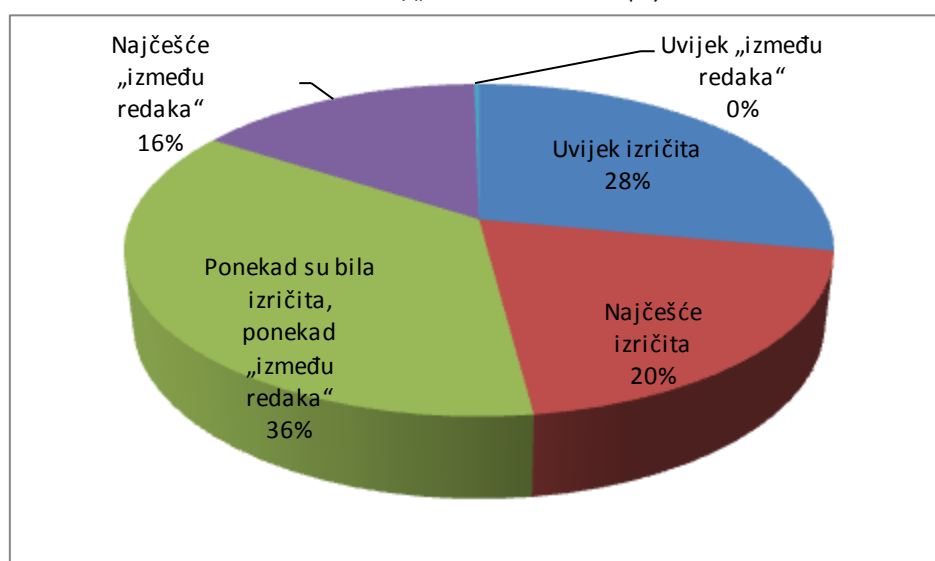
*Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=212

Čak 28% ispitanica odgovorilo je da su pitanja vezana za njihovu tadašnju trudnoću postavljena uvijek izričito (grafikon 24.).

➤ **Pitanje br. 35.**

Grafikon 24.: „Jesu li takva pitanja od strane poslodavca bila izričita, odnosno direktna, ili su bila postavljena indirektno, „između redaka“?“ (%)

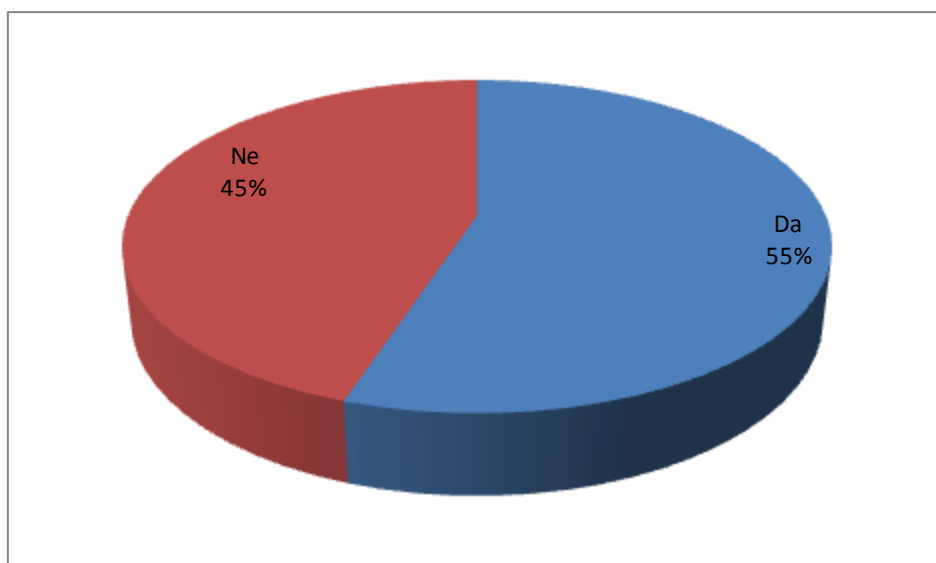


N=212

Čak 55% ispitanica je odgovorilo kako ih je poslodavac ispitivao o planovima vezanim uz roditeljstvo (*grafikon 25.*). Od te skupine žena, njih 41,3% je navelo da su to doživjele kod jednog poslodavca, 25,6% da su doživjele kod dva različita poslodavca, a čak 17,4% da su takvo nezakonito postupanje doživjele na razgovoru za posao kod tri različita poslodavca (*grafikon 25.a.*).

➤ **Pitanje br. 36.**

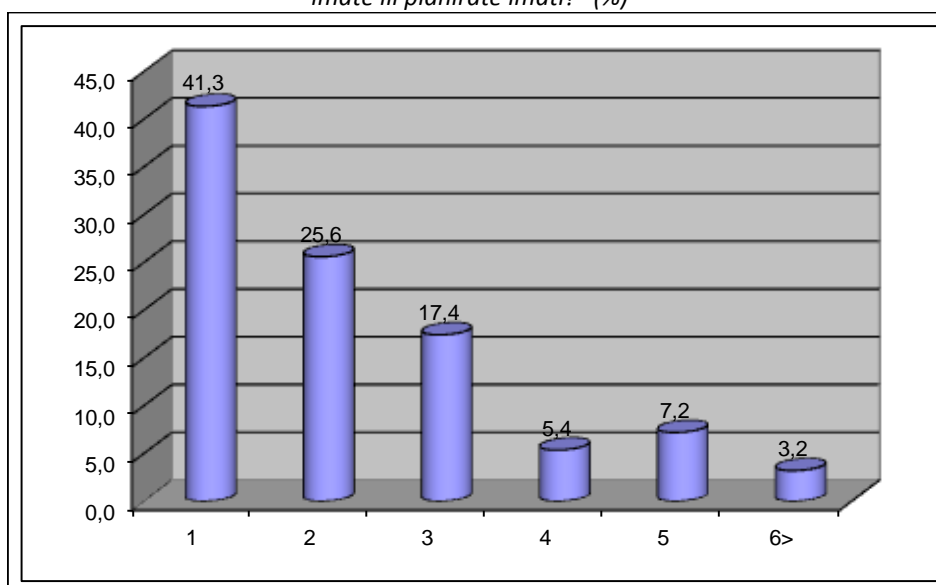
Grafikon 25.: „Je li Vam poslodavac ikada na razgovoru za posao postavljao pitanja vezana uz broj djece koji imate ili planirate imati?“ (%)



N=414

➤ **Pitanje br. 37.**

*Grafikon 25.a.: „Koliko poslodavaca Vam je na razgovoru za posao postavljalo pitanja vezana uz broj djece koji imate ili planirate imati?“ (%) **



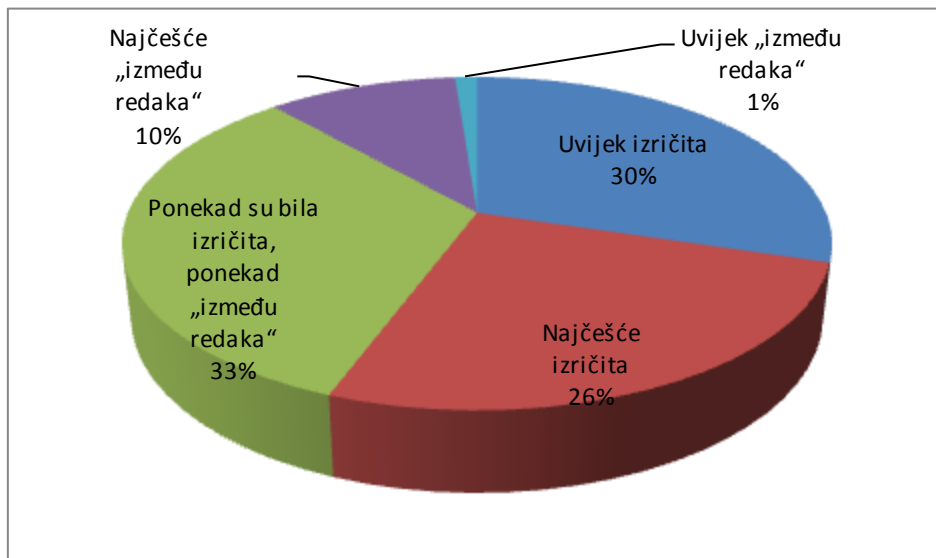
* Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=228

Čak 30% ispitanica odgovorilo je da su pitanja vezana za njihovu tadašnju trudnoću postavljena uvijek izričito (*grafikon 26.*).

➤ **Pitanje br. 38.**

Grafikon 26.: „Jesu li takva pitanja od strane poslodavca bila izričita, odnosno direktna, ili su bila postavljena indirektno, „između redaka“?“ (%)

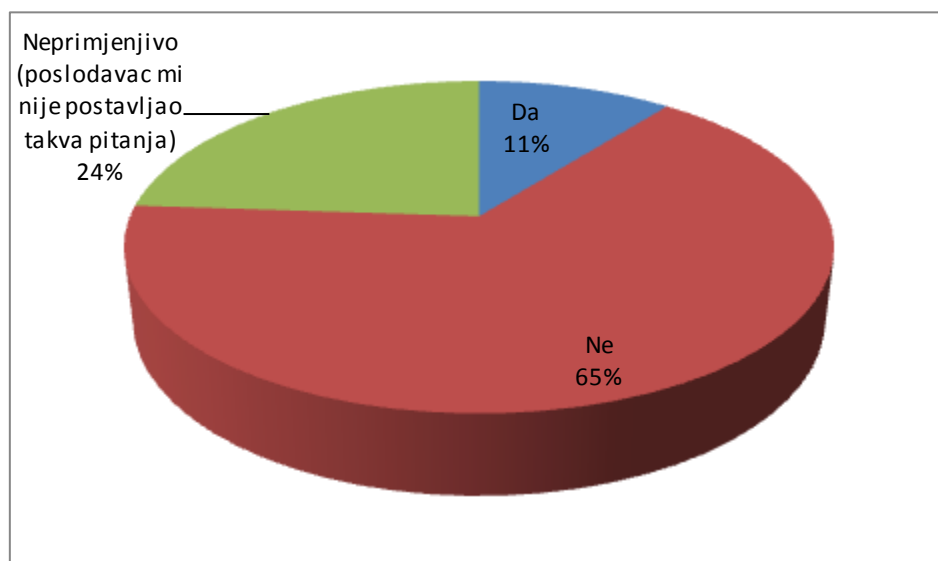


N=228

Nažalost, značajna većina ispitanica, njih 65%, nije upozorila poslodavca na nezakonitost takvih pitanja iako su bilo toga svjesne (*grafikon 27.*). Ovakva suzdržanost nije iznenađujuća s obzirom na očigledan nerazmjer u položaju između poslodavaca i žena koje moraju u obzir uzeti i životnu činjenicu da zasnivanje ili proširenje obitelji ujedno predstavlja i ekonomski izazov za njihovu materijalnu situaciju. Nije potrebno posebno naglašavati kako se taj rizik ekonomske nesigurnosti dodatno pojačava u razdobljima ekonomske krize. U tom smislu ne iznenađuje niti podatak kako 55% poslodavaca koji su bili upozoreni na nezakonitost takvih pitanja nije reagiralo na upozorenje, a 41% njih im je, prema mišljenju ispitanica, to upozorenje zamjerilo (*grafikon 28.*). Tek 4% poslodavaca se ispričalo.

➤ **Pitanje br. 39.**

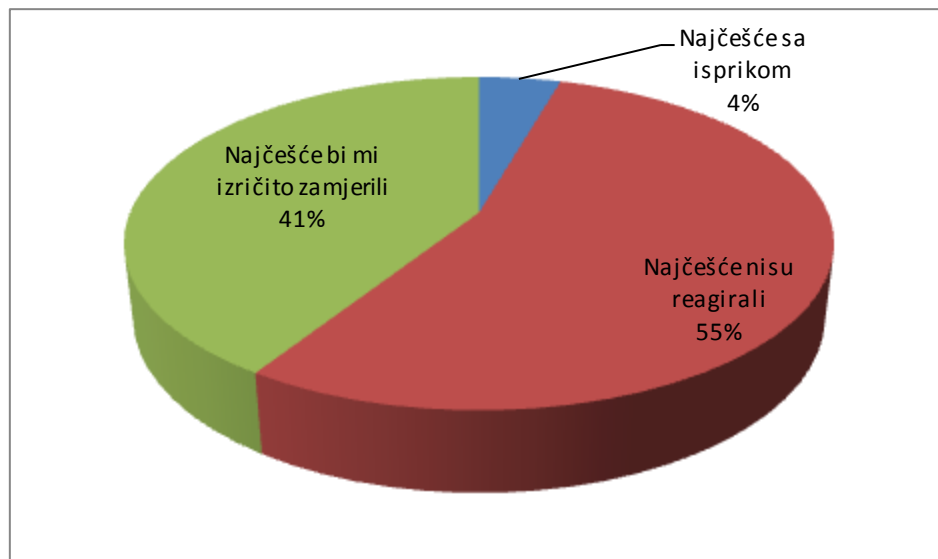
Grafikon 27.: „Ako Vam je neki poslodavac postavljao pitanja vezana uz Vašu trudnoću, bračni status ili broj djece, jeste li ikada poslodavca upozorili na nezakonitost takvog postupanja?“ (%)



N=414

➤ **Pitanje br. 40.**

Grafikon 28.: „Kako je poslodavac, odnosno poslodavci ukoliko ih je bilo više, reagirao na takvo upozorenje?“ (%)



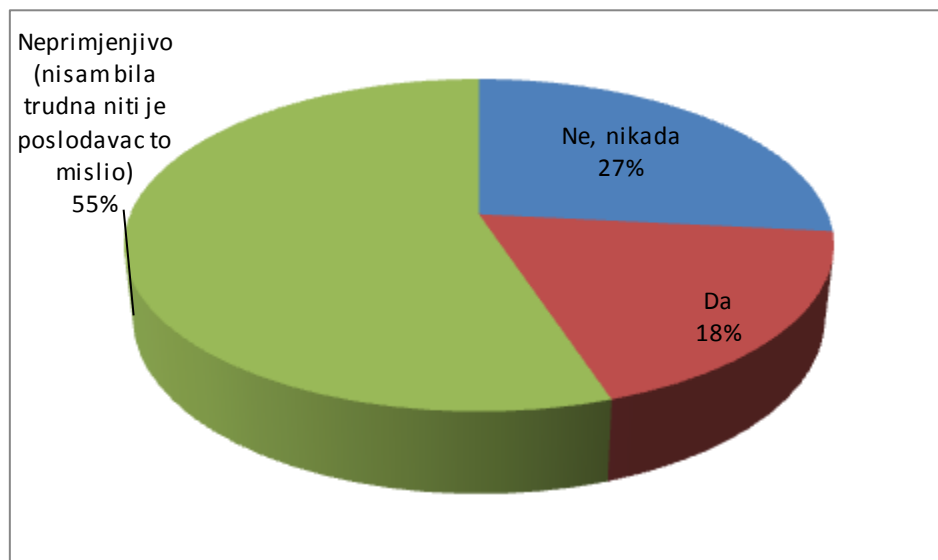
N=44

Istraživanje je došlo do zanimljivih rezultata koji se odnose na percepciju žena koje su aktivno tražile posao za vrijeme trudnoće ili prije same trudnoće, a koji se odnosi na razloge zbog kojih nisu bile uspješne na razgovorima za posao.

Od ispitanica koje su bile trudne, a, njih 59% (kada izuzmemo kategoriju „neprimjenjivo“) je odgovorilo kako ne smatraju da nisu prošle na tom razgovoru zbog toga što je poslodavac u trenutku razgovora znao ili je pretpostavljao da su trudne (grafikon 29.). Od te skupine žena, njih 54,7% je navelo da su to doživjele kod jednog poslodavca, 16,8% da su doživjele kod dva različita poslodavca, a 18,4% da su takvo nezakonito postupanje doživjele na razgovoru za posao kod tri različita poslodavca (grafikon 29.a).

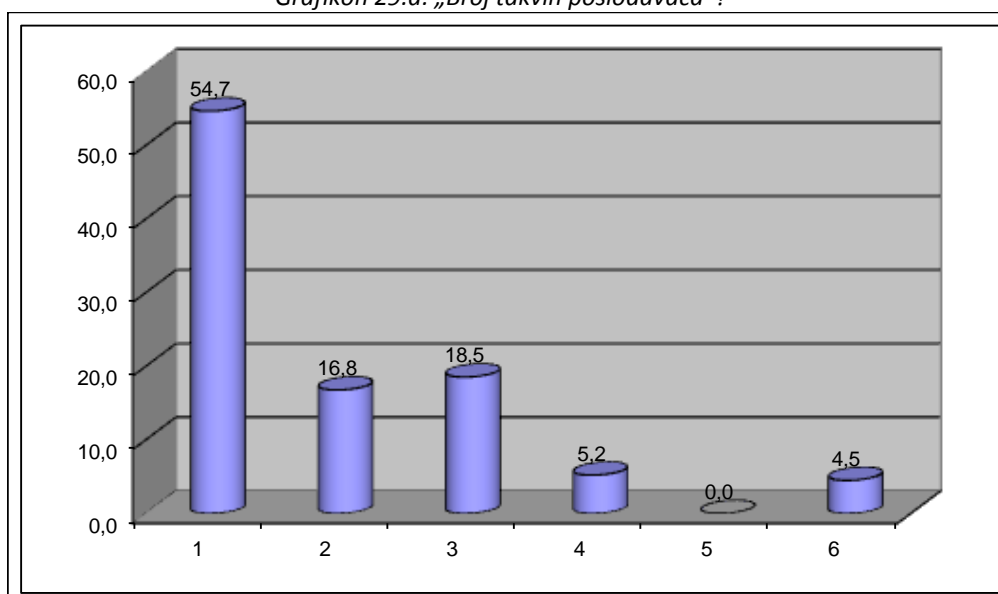
➤ **Pitanje br. 41.**

Grafikon 29.: „U slučaju da niste prošli na nekom razgovoru za posao, smatrate li da je do toga došlo zato jer je poslodavac u trenutku razgovora znao da ste bili trudni ili je mislio da ste trudni?“ (%)



N=414

Grafikon 29.a: „Broj takvih poslodavaca“? *



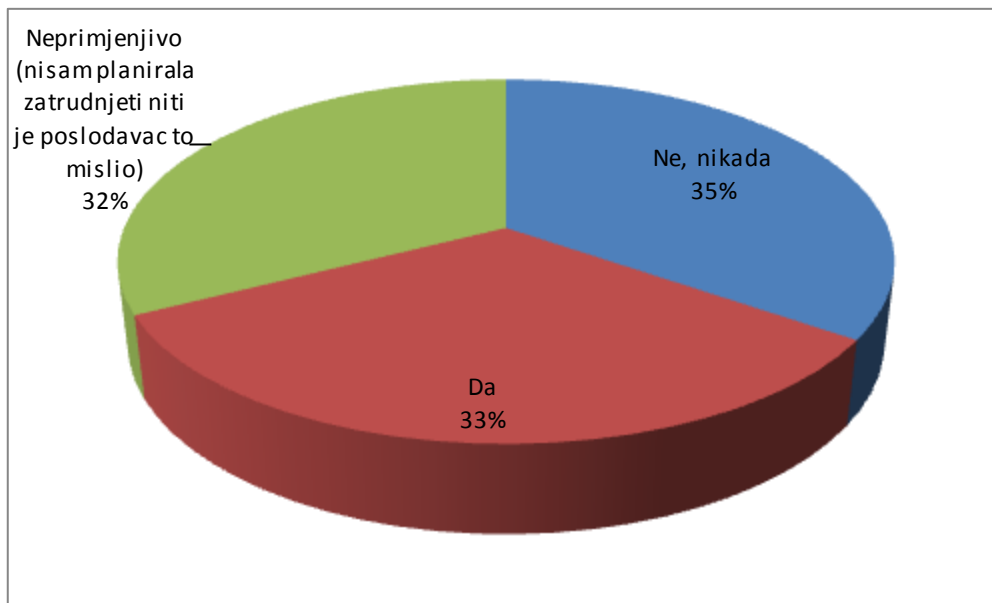
* Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=76

Istovremeno čak 48,5% ispitanica (ako izuzmemo kategoriju „neprimjenjivo“) smatra da nisu bile uspješne jer je poslodavac pretpostavljao kako će zatrudnjeti u dogledno vrijeme (grafikon 30.). Od te skupine žena, njih 41,2% je navelo da su to doživjele kod jednog poslodavca, 26,8% da su doživjele kod dva različita poslodavca, a 12,9% da su takvo nezakonito postupanje doživjele na razgovoru za posao kod tri različita poslodavca (grafikon 30.a).

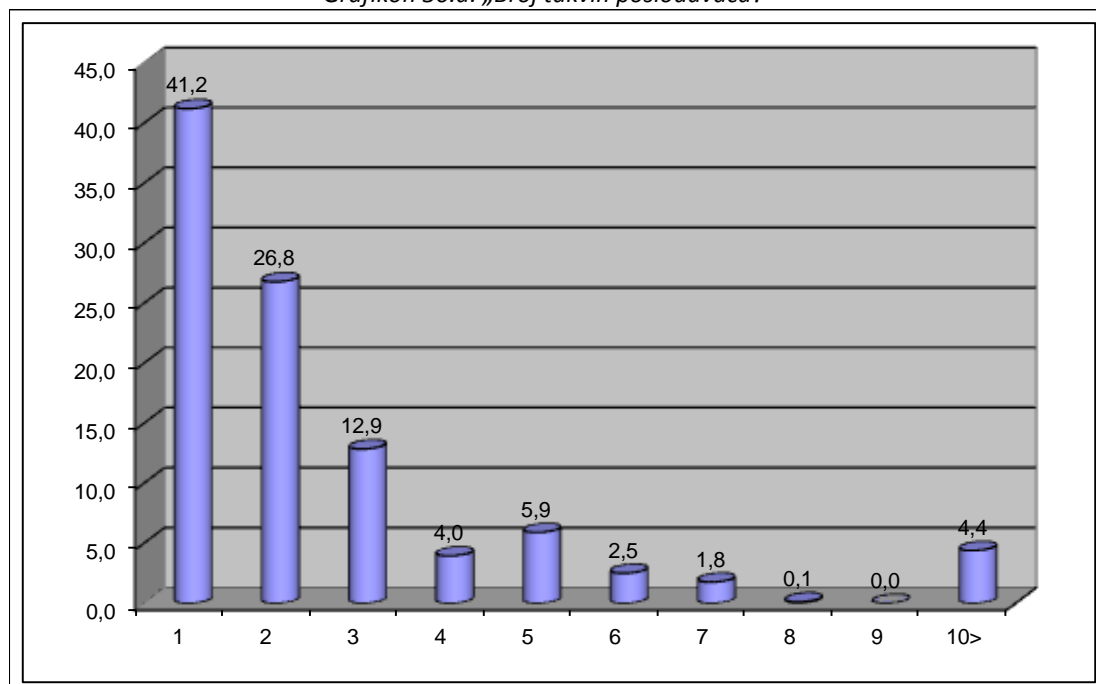
➤ **Pitanje br. 42.**

Grafikon 30.: „U slučaju da niste prošli na nekom razgovoru za posao smatrate li da je do toga došlo zato jer je poslodavac pretpostavljao kako ćete zatrudnjeti u dogledno vrijeme?“ (%)



N=414

Grafikon 30.a: „Broj takvih poslodavaca?“ *



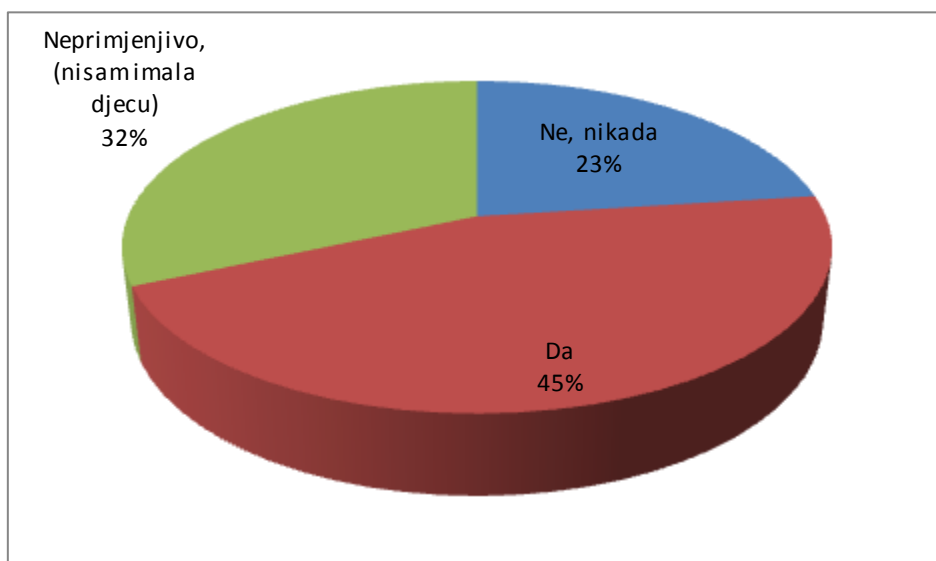
* Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=136

66% ispitanica (ako izuzmemo kategoriju „neprimjenjivo“) odgovorilo je da smatra kako je glavni razlog negativne odluke poslodavca pri zapošljavanju bila njegova pretpostavka da mu neće biti dovoljno na raspolaganju za potrebe konkretnog radnog mjesta zbog svojih obveza prema djeci (*grafikon 31.*). Ovakva progresija sugerira kako su poslodavci svjesni zabrane ovog oblika diskriminacije temeljem spola te su skloniji upuštati se u takvo nepovoljno postupanje „preemptivno“, tj. prije same trudnoće, kada je lakše nepovoljno postupanje opravdavati nekim drugim „poslovnim“ razlozima. Od te skupine žena, njih 39,8% je navelo da su to doživjele kod jednog poslodavca, 29,3% da su doživjele kod dva različita poslodavca, a 11,9% da su takvo nezakonito postupanje doživjele na razgovoru za posao kod tri različita poslodavca (*grafikon 31.a*).

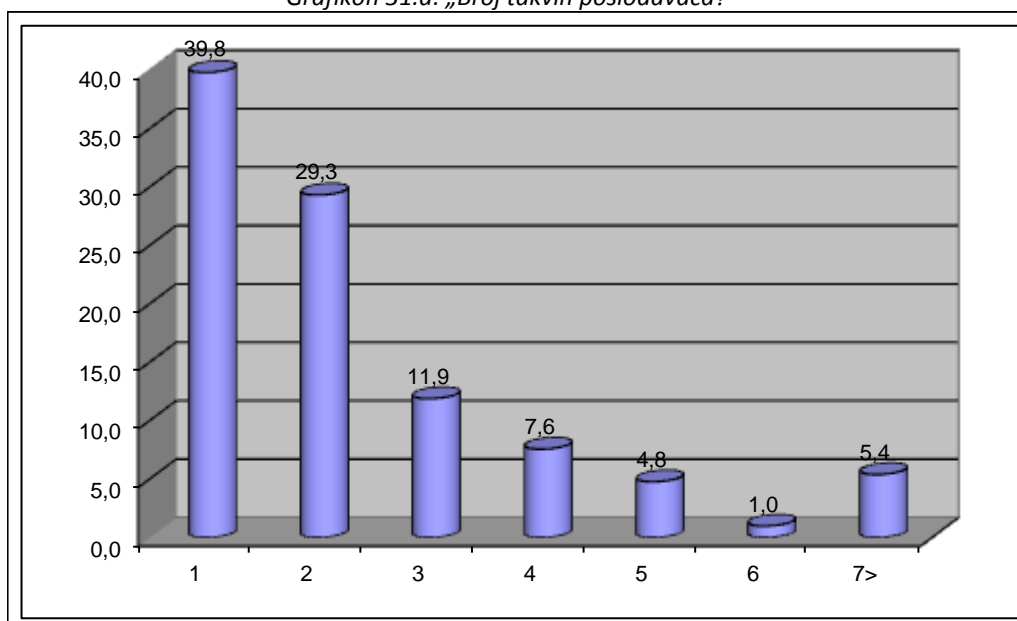
➤ **Pitanje br. 43.**

Grafikon 31.: „Smatrate li da Vas neki poslodavac nije zaposlio jer je smatrao kako nećete biti dovoljno na raspolaganju za potrebe konkretnog radnog mjesta zbog svojih obveza prema djeci?“ (%)



N=414

*Grafikon 31.a: „Broj takvih poslodavaca?“ **



*Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

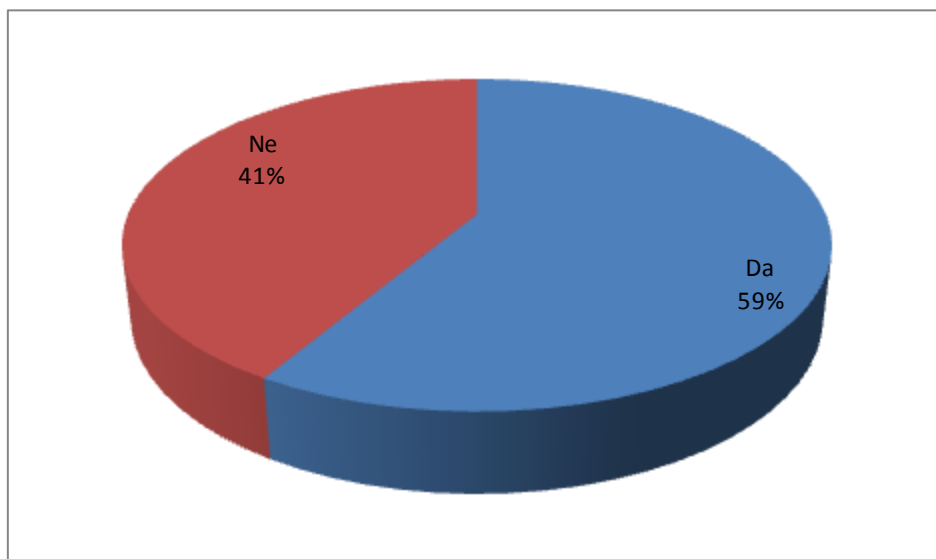
N=188

Odgovori sudionica istraživanja nisu pružile ništa optimističniju sliku u odnosu na *prisutnost diskriminacije za vrijeme radnog odnosa*.

59% od ukupnog broja ispitanica bilo je u radnom odnosu kod poslodavca koji im je isplaćivao naknadu za njihov rad (*grafikon 32.*), a alarmantan je podatak da se čak 52,9% ispitanica (ako izuzmemo kategoriju „neprimjenjivo“) izjasnilo da smatraju da ih je poslodavac ograničavao u napredovanju upravo zbog trudnoće (*grafikon 33.*). Od te skupine žena, njih 80,7% je navelo da su to doživjele kod jednog poslodavca, a 12,9% kod dva različita poslodavca (*grafikon 33.a*).

➤ **Pitanje br. 44.**

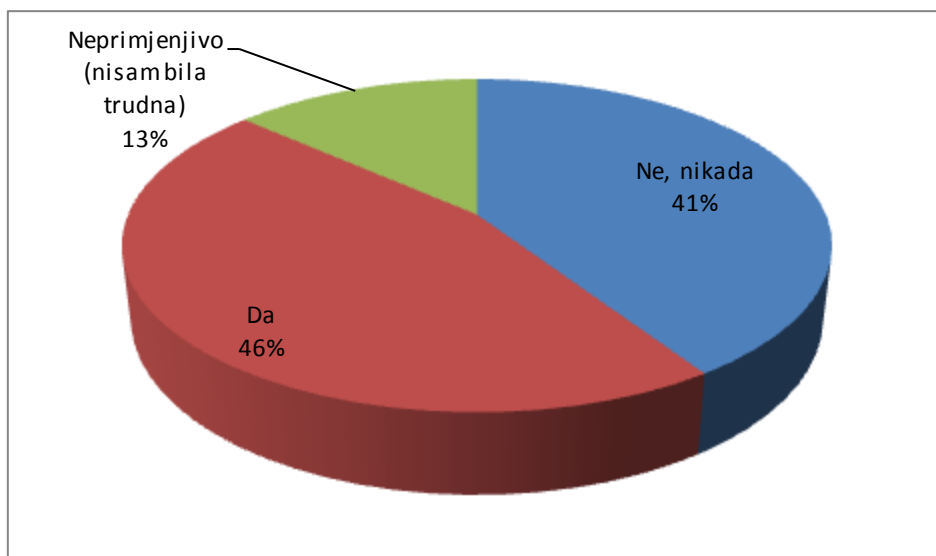
Grafikon 32.: „Jeste li ikada bili u radnom odnosu kod poslodavca koji Vam je isplaćivao naknadu za Vaš rad?“ (%)



N=414

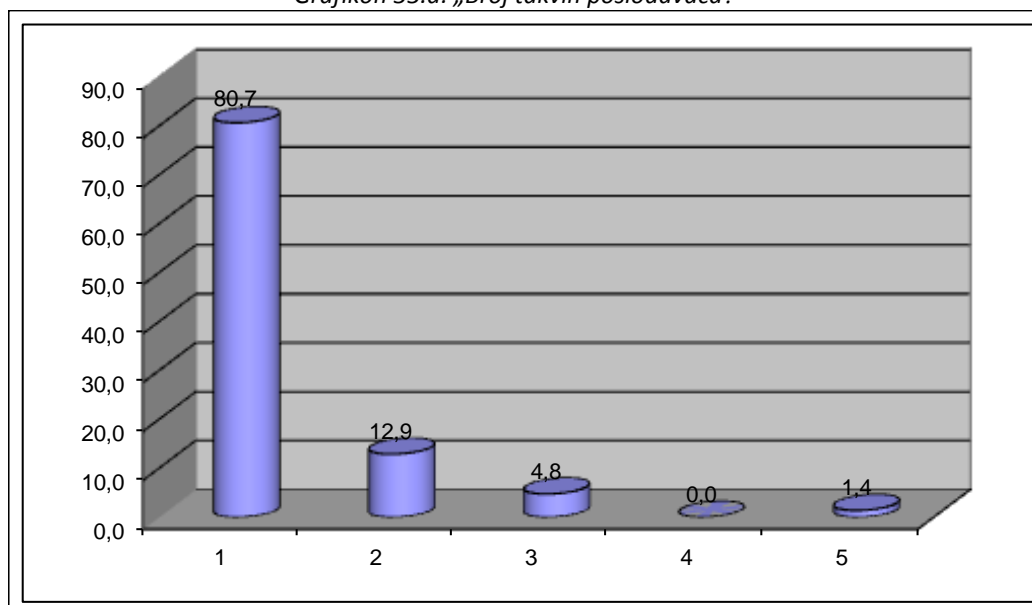
➤ **Pitanje br. 45.**

Grafikon 33.: „Smatrate li da Vas je neki poslodavac ograničavao u Vašem napredovanju zbog Vaše trudnoće?“ (%)



N=243

Grafikon 33.a: „Broj takvih poslodavaca?“ *



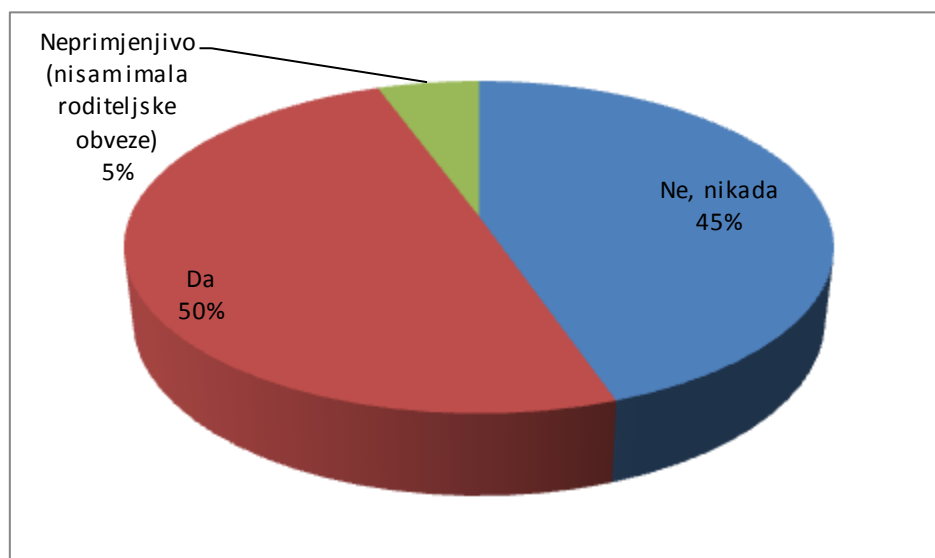
*Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=111

Od 230 ispitanica koje su bile u radnom odnosu za vrijeme trudnoće ili u periodu dok su brinule za malu djecu, njih 52,6% (ako izuzmemo kategoriju „neprimjenjivo“) smatra kako ih je poslodavac ograničavao u napredovanju na bolju poziciju jer je smatrao kako zbog svojih roditeljskih obveza neće udovoljiti potrebama radnog mjesta (grafikon 34.). Od te skupine žena, njih 74,5% je navelo da su to doživjele kod jednog poslodavca, a 17% kod dva različita poslodavca (grafikon 34.a).

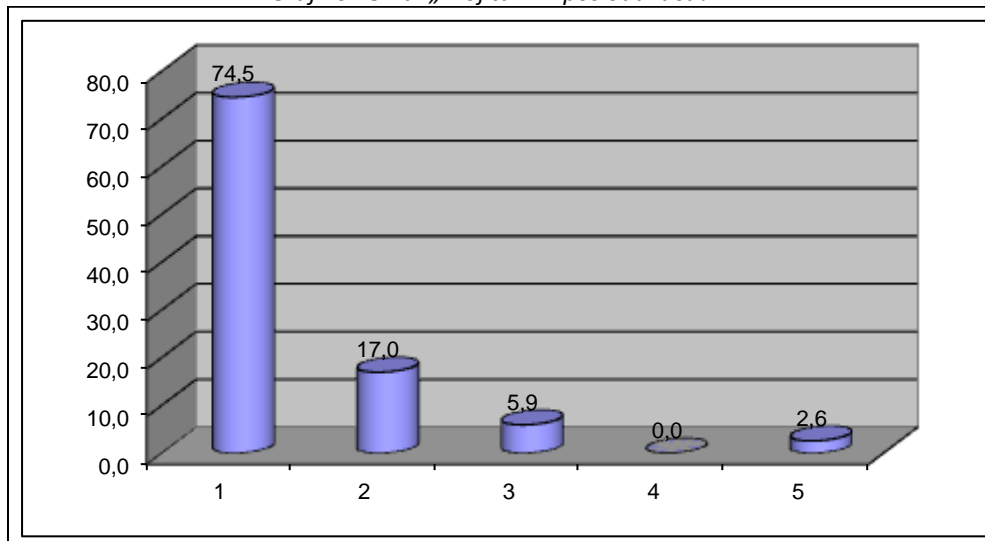
➤ Pitanje br. 46.

Grafikon 34.: „Smatrate li da Vas je poslodavac ograničavao u Vašem napredovanju jer je smatrao da neće udovoljiti potrebama bolje plaćenog mjesta zbog Vaših roditeljskih obveza?“ (%)



N=243

Grafikon 34.a: „Broj takvih poslodavaca?“ *



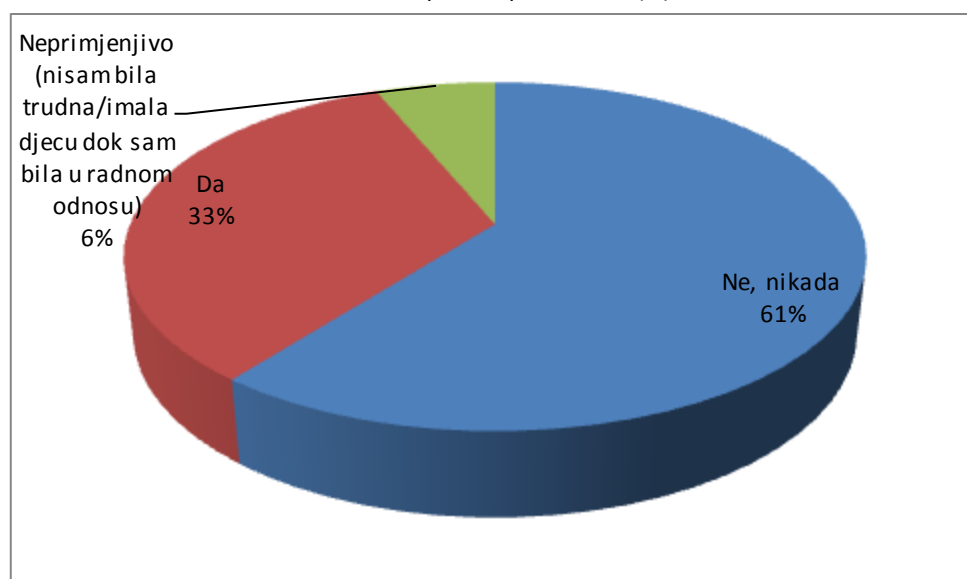
*Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=121

Istovremeno, postotak onih žena koje su se našle u situaciji da je poslodavac iskoristio zahtjevnost životne situacije, koja dolazi s rođenjem djeteta, i ucijenio ih da prihvate lošije uvjete radnog odnosa nego što bi inače bile spremne prihvatiti, nešto je manji i iznosi 40% ako izuzmemo kategoriju „neprimjenjivo“ (grafikon 35.). Od te skupine žena, njih 81,7% je navelo da su to doživjele kod jednog poslodavca, a 13,7% kod dva različita poslodavca (grafikon 35.a).

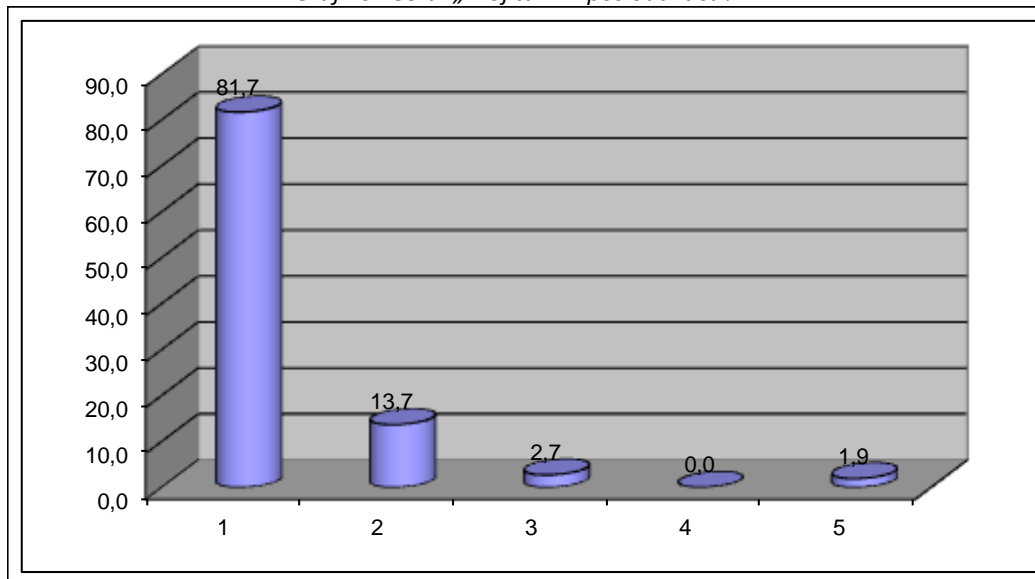
➤ **Pitanje br. 47.**

Grafikon 35.: „Jeste li se ikad našli u situaciji u kojoj je poslodavac iskoristio zahtjevnost životne situacije koja dolazi s trudnoćom odnosno rođenjem djeteta i ucijenio Vas da prihvatite lošije radne uvjete nego što biste inače bili spremni prihvatiti?“ (%)



N=243

Grafikon 35.a: „Broj takvih poslodavaca?“ *



*Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=81

Od sudionica koje su se susrele s ovakvim oblikom diskriminacijske ucjene, 45,6% je navelo kako se radilo o skraćivanju godišnjeg odmora, a čak 39,8% je navelo da se radilo o smanjenju osnovne plaće. Također valja izdvojiti kako je 27,8% navelo da im je poslodavac ugovor na neodređeno promijenio u ugovor na određeno vrijeme, 24,6% je navelo da im je poslodavac umanjio dotadašnje dodatke na plaću, a 20,8% je navelo da im je poslodavac oduzeo vrijedne projekte, klijente ili konkretne zadatke na kojima su do tada radile (tablica 8.).

➤ **Pitanje br. 48.**

Tablica 8.: „O kakvom nepovoljnom postupanju je bila riječ?“ (%) *

	%
Smanjenje ili uskraćivanje godišnjeg odmora	45,6
Niža osnovna plaća	39,8
Ugovor na određeno umjesto na neodređeno vrijeme	27,8
Smanjenje dodataka na plaću	24,6
Oduzimanje projekata, konkretnih zadataka, klijenata i sl.	20,8
Prebacivanje na drugo radno mjesto (degradacija)	8,6
Uskraćivanje nematerijalnih privilegija	7,7
Dobila sam otkaz	7,5
Uskraćivanje materijalnih sredstava	5,1
Nešto drugo	3,0

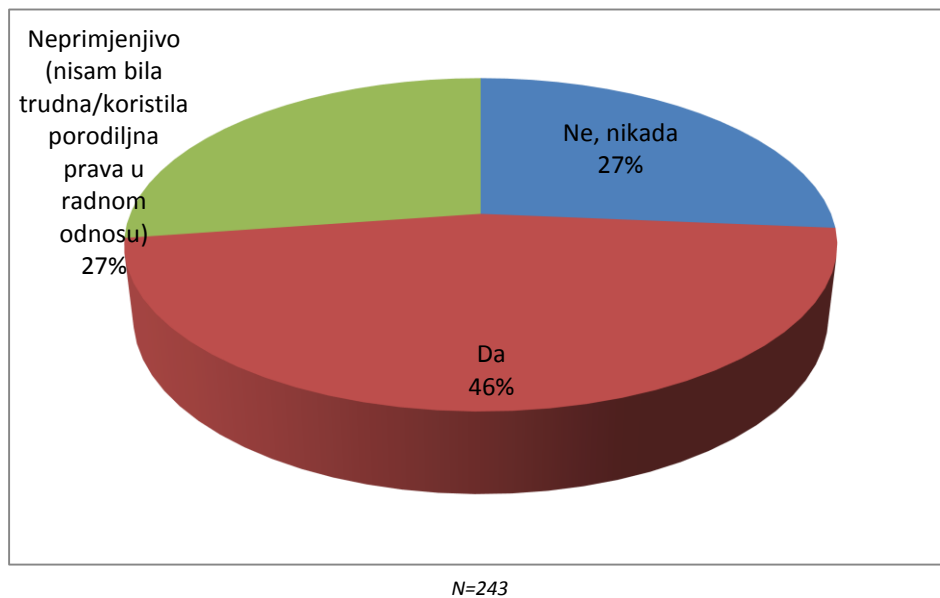
*Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

N=81

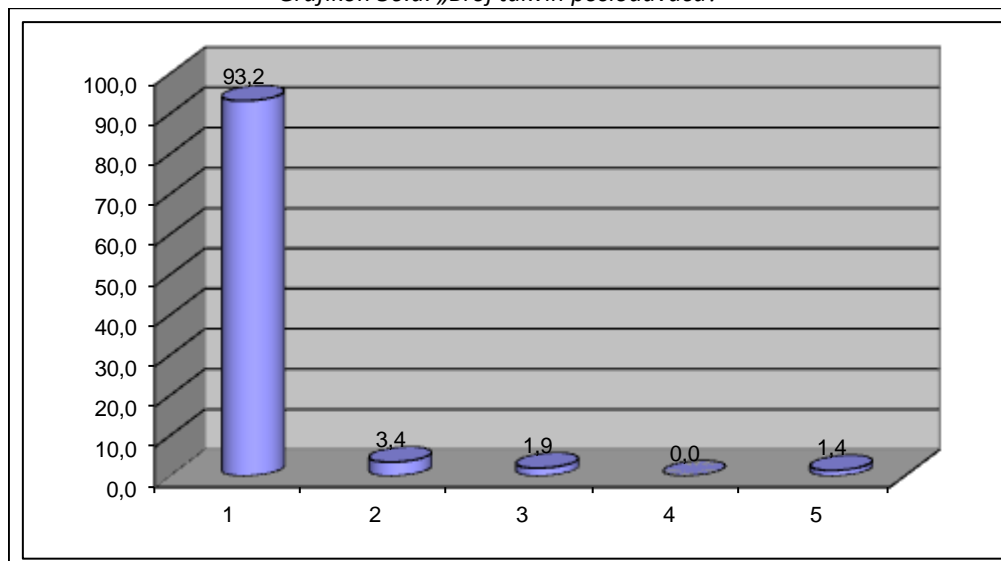
Ono što posebno zabrinjava je broj žena koje smatraju da im poslodavac nije produžio ugovor o radu na određeno vrijeme zbog njihove trudnoće ili brige za malu djecu. Od 176 ispitanica koje su se našle u takvoj situaciji, njih 63,6% je odgovorilo kako smatraju da im je poslodavac uskratio produženje ugovora o radu zato jer su zatrudnjele ili koristile roditeljska prava (grafikon 36.). Od te skupine žena, njih čak 93,2% je navelo da su to doživjele kod jednog poslodavca (grafikon 36.a).

➤ **Pitanje br. 49.**

Grafikon 36.: „Smatrate li da Vam je neki poslodavac odlučio ne produžiti ugovor o radu na određeno vrijeme po njegovom isteku zbog toga jer ste bili trudni u to vrijeme, odnosno jer ste koristili roditeljska prava?“ (%)



Grafikon 36.a: „Broj takvih poslodavaca?“ *



* Bilo je moguće zaokružiti više odgovora

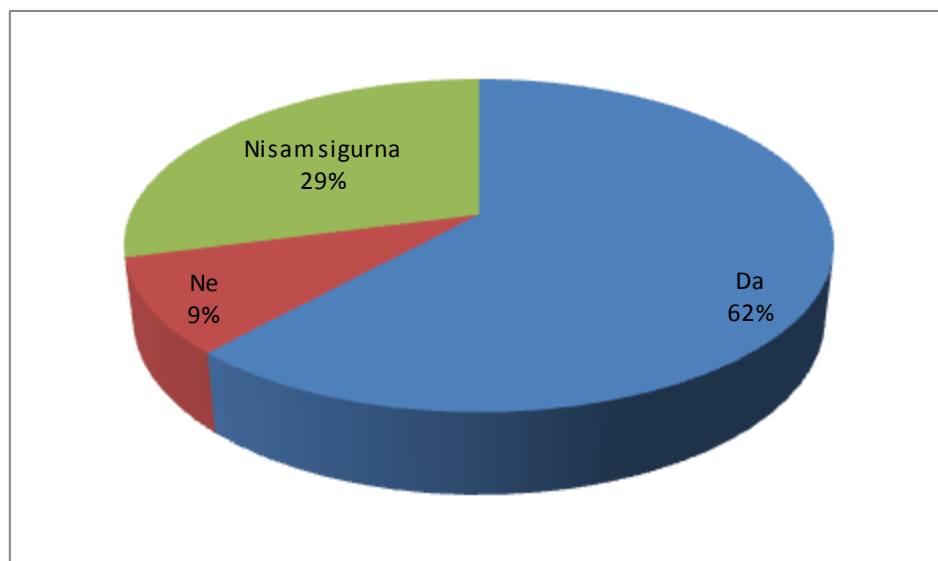
N=112

Ovako poražavajući pokazatelji prisutnosti diskriminacije poklapaju se s načinom na koji žene raspolažu s privatnim informacijama vezanima uz trudnoću na tržištu rada.

Na primjer, 62% ispitanica koje su sudjelovale u istraživanju vjeruje kako bi poslodavcu, koji ih tijekom razgovora za posao upita za trudnoću, rekly da su trudne. Nadalje, 83% ispitanica bi svom poslodavcu kod kojeg su zaposlene na određeno vrijeme rekly da su trudne u slučaju da ih on to izravno pita, dok bi 68% ispitanica otkrile tu istu informaciju poslodavcu kod kojeg su zaposlene na određeno vrijeme da ih to izravno pita. No, istovremeno, znatno nižih 51% ispitanica smatra da bi svom poslodavcu kod kojeg su zaposlene na neodređeno otkrile svoje planove vezane uz doglednu trudnoću, čak i da ih izravno pita, dok 39% ispitanica ne bi otkrilo da planiraju zatrudnjeti u dogledno vrijeme poslodavcu kod kojeg su zaposlene na određeno niti da ih izravno pita dok ih 29% nije sigurno. Isto tako, samo 34% ispitanica smatra da bi budućem poslodavcu, koji ih je za vrijeme razgovora za posao pitao o budućim obiteljskim planovima, otkrile da namjeravaju zatrudnjete u neko dogledno vrijeme, dok 25% njih nije sigurno bi li otkrile ili bi tu informaciju zadržale za sebe (grafikoni 37.a-37.f).

➤ **Pitanje br. 50.a**

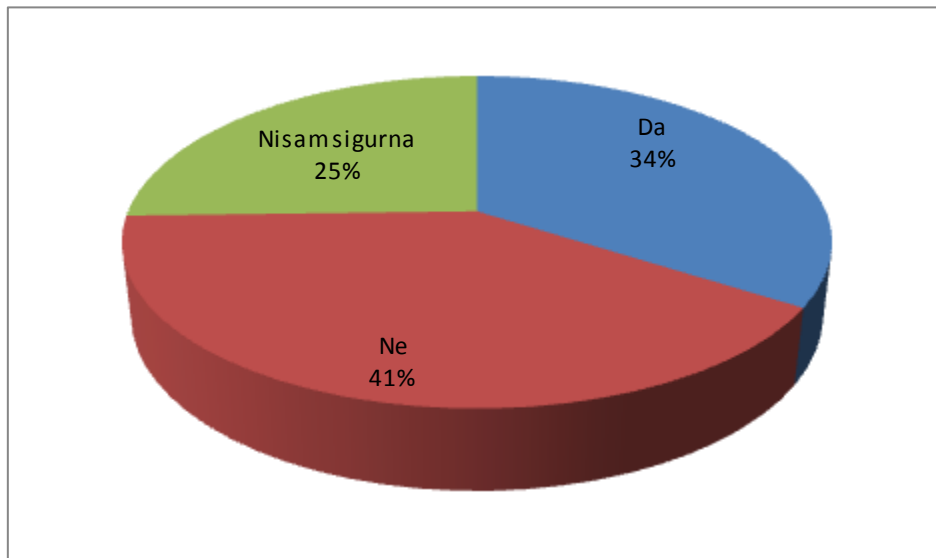
Grafikon 37.a: „U slučaju da ste u vrijeme zapošljavanja bili trudni, a da Vas poslodavac na razgovoru za posao pita jeste li trudni, biste li mu rekly istinu?“ (%)



N=937

➤ **Pitanje br. 50.b**

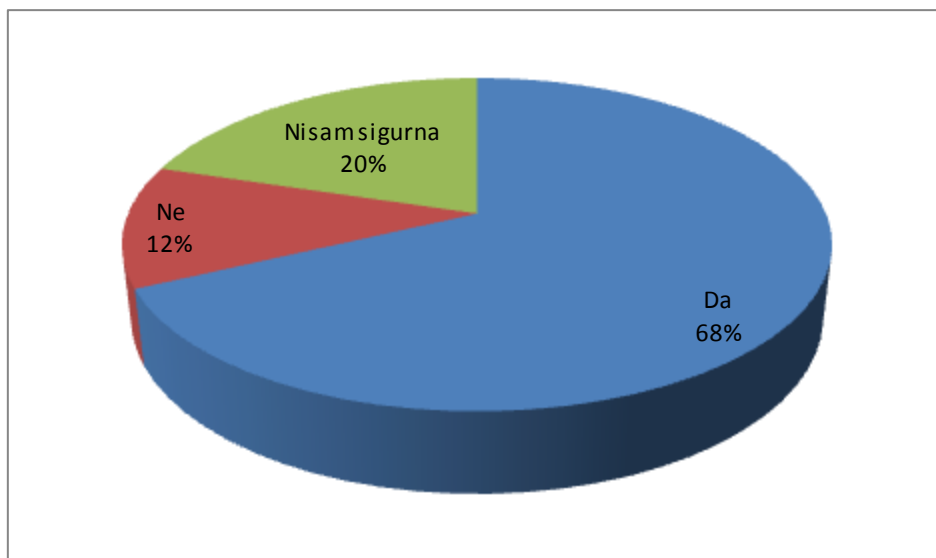
Grafikon 37.b: „U slučaju da u vrijeme zapošljavanja planirate zatrudnjeti, a da Vas poslodavac na razgovoru za posao pita namjeravate li zatrudnjeti, biste li mu rekli istinu?“ (%)



N=937

➤ **Pitanje br. 50.c**

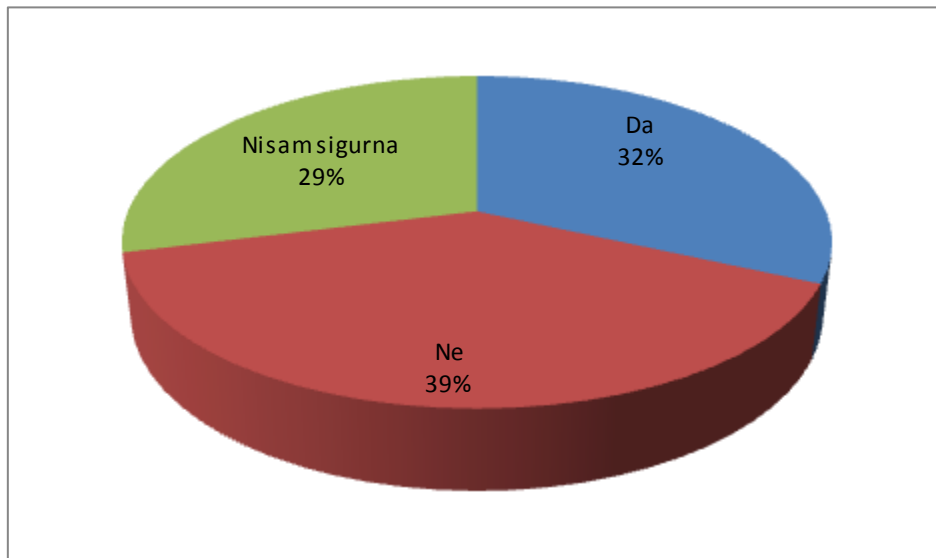
Grafikon 37.c: „U slučaju da za vrijeme radnog odnosa na određeno vrijeme zatrudnite, a da Vas poslodavac pita jeste li zatrudnjeli, biste li mu rekli istinu?“ (%)



N=937

➤ **Pitanje br. 50.d**

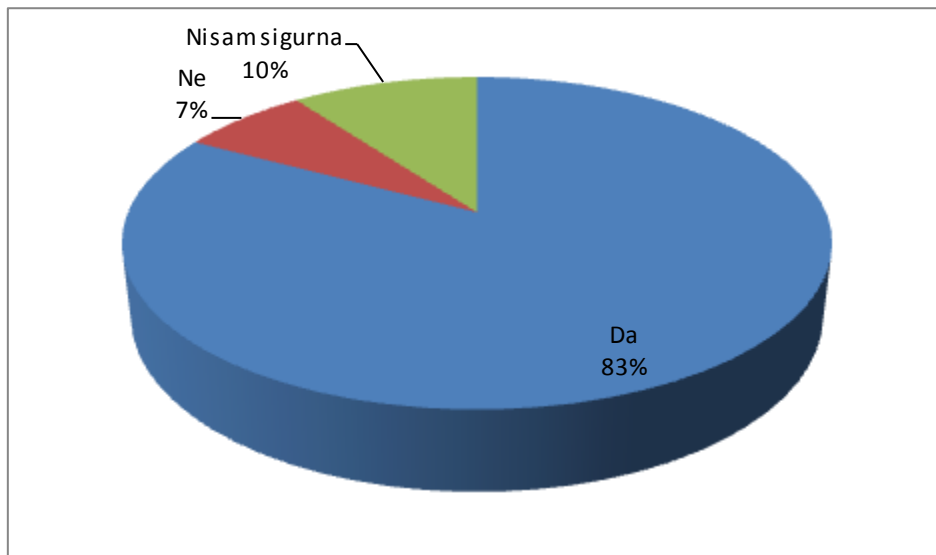
Grafikon 37.d: „U slučaju da za vrijeme radnog odnosa na određeno vrijeme planirate zatrudnjeti, a da Vas poslodavac pita namjeravate li zatrudnjeti, biste li mu rekli istinu?“ (%)



N=937

➤ **Pitanje br. 50.e**

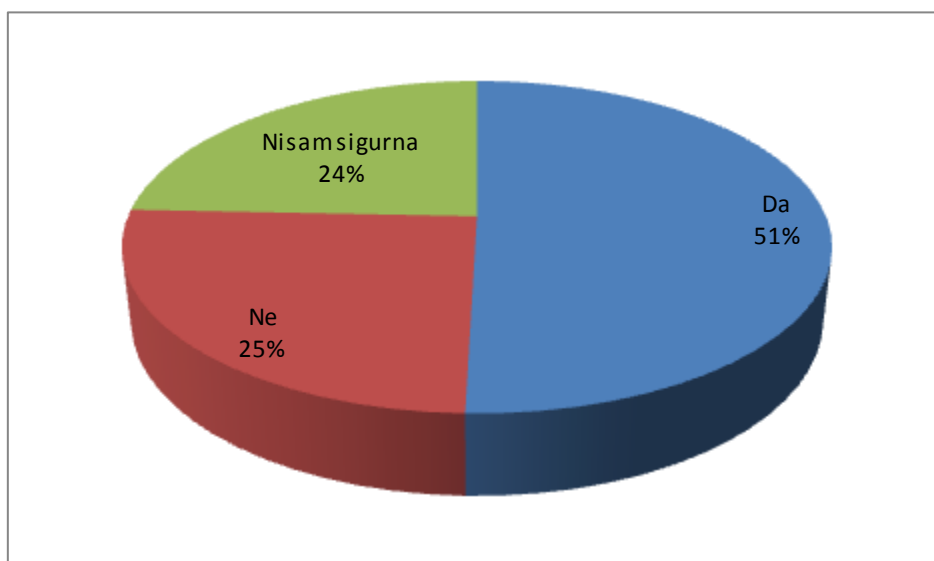
Grafikon 37.e: „U slučaju da za vrijeme radnog odnosa na neodređeno vrijeme zatrudnite, a da Vas poslodavac pita jeste li zatrudnjeli, biste li mu rekli istinu?“ (%)



N=937

➤ **Pitanje br. 50.f**

Grafikon 37.f: „U slučaju da za vrijeme radnog odnosa na neodređeno vrijeme planirate zatrudnjeti, a da Vas poslodavac pita namjeravate li zatrudnjeti, biste li mu rekli istinu?“ (%)



N=937

Kada se nalaze u situaciji u kojoj su svjesne kako će poslodavac, prije ili kasnije, doći do informacije vezane uz njihovu trudnoću, žene su sklone same dati tu informaciju poslodavcu, iako poslodavci imaju zakonsku obvezu suzdržati se od takvih pitanja. Drugim riječima, kada smatraju da postoji realan rizik kako će im poslodavac zamjeriti što mu nisu učinile ovu informaciju dostupnom, žene u ovoj životnoj situaciji će tolerirati nezakonito postupanje poslodavaca. To je jasan znak odnosa podređenosti ove podskupine žena na tržištu rada.

Sukladno, kada smatraju da vjerojatnost kako će poslodavac saznati informaciju vezanu uz njihovu trudnoću nije izrazito visoka, odnosno kako je rizik da će im poslodavac na neki način zamjeriti jer mu nisu informaciju učinile dostupnom prihvatljiv, žene su u puno većem broju sklonije zadržati informacije vezane uz trudnoću i obiteljske planove privatnima. Ova činjenica ukazuje na ozbiljnu vjerojatnost da, usprkos pravnoj zaštiti koju uživaju, žene smatraju kako poslodavci neće blagonaklono gledati na činjenicu da su odlučile zasnovati ili proširiti obitelj.

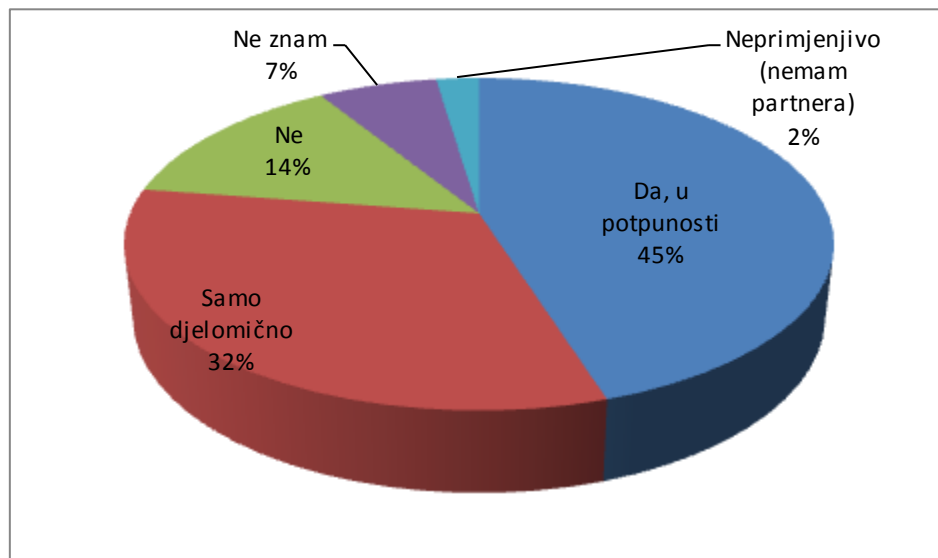
Ovi podaci jasno pokazuju nepovjerenje žena prema poslodavcima, odnosno njihov posebno podređeni položaj za vrijeme trudnoće i rodiljnog perioda.

Istraživanje je također pokazalo kako su žene u dobroj mjeri svjesne da je teret brige za djecu u najvećoj mjeri na njihovim leđima i kako mogu očekivati tek ograničenu pomoć u njegovom uravnoteživanju s profesionalnim ambicijama i obvezama.

Od 937 ispitanica, 45% je odgovorilo kako smatra da bi njihov partner u potpunosti preuzeo veći udio u brizi za zajedničku djecu kako bi one mogle lakše naći ili zadržati posao. Njih 32% je odgovorilo kako bi u takvoj situaciji njihovi partneri djelomično preuzeli brigu za djecu, a 14% kako ne bi mogle računati na takvu podršku. 7% ispitanica ne zna bi li mogle računati na podršku partnera u takvoj situaciji. (grafikon 38.)

➤ **Pitanje br. 51.**

Grafikon 38.: „Smatrate li da bi Vaš partner preuzeo veći udio u brizi za zajedničku djecu kako biste Vi mogli lakše naći ili zadržati posao?“ (%)

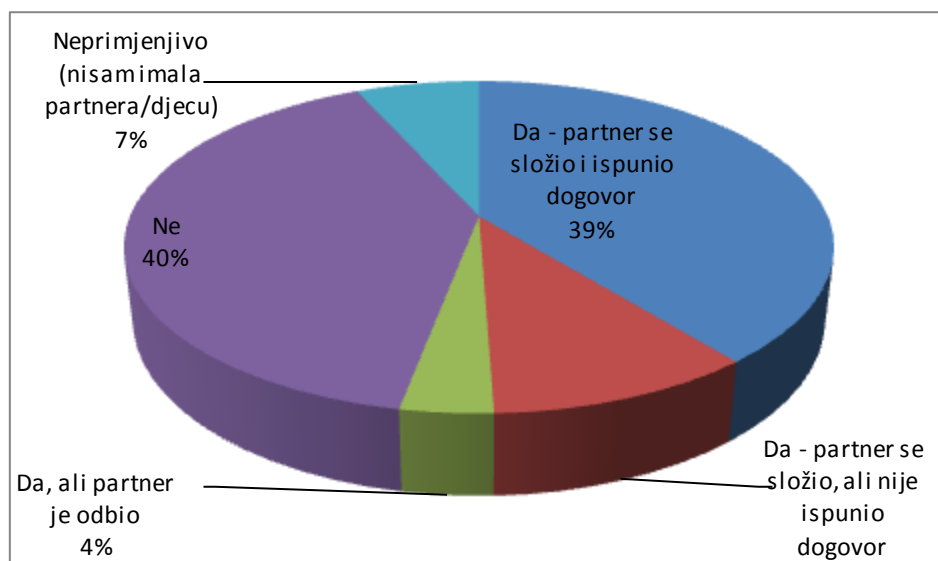


N=937

Istraživanjem se također ispitalo jesu li ispitanice ikada zatražile od svojih partnera da na sebe preuzmu veći udio u brizi za zajedničku djecu kako bi one mogle lakše udovoljiti zahtjevima svog radnog mjesta. 39% ispitanica je odgovorilo da je zatražilo takvu podršku te da je partner prihvatio i ispunio dogovor. 10% ispitanica je odgovorilo da je njihov partner obećao takvu podršku, ali nije ispunio obećanje dok je 4% ispitanica reklo kako je njihov partner odmah odbio takvu mogućnost. Čak 40% ispitanica je odgovorilo kako nikada nije zatražilo takvu pomoć od partnera (*grafikon 39.*).

➤ **Pitanje br. 52.**

Grafikon 39.: „Jeste li ikada zatražili od svog partnera da na sebe preuzme veći udio u brizi za zajedničku djecu kako biste lakše udovoljili zahtjevima svog radnog odnosa?“ (%)

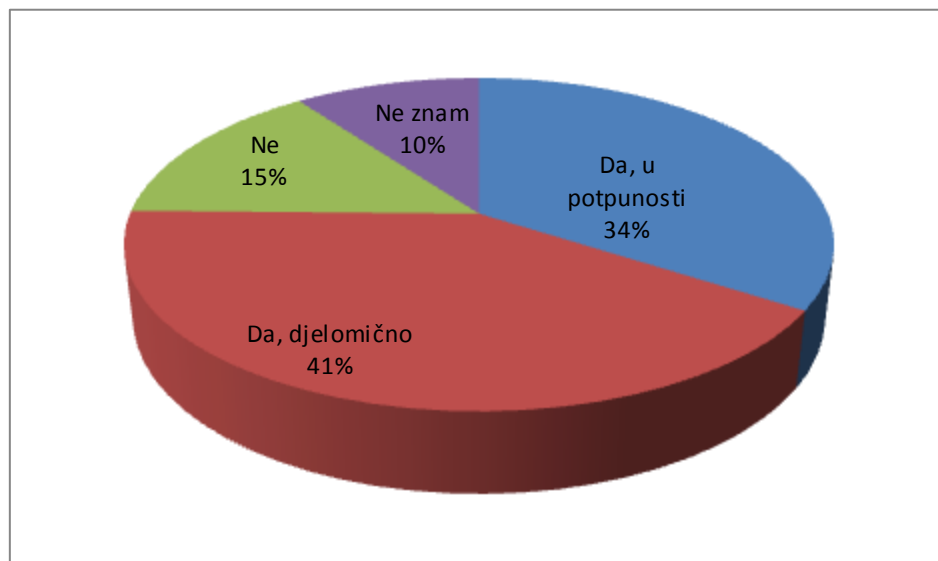


N=937

Kako bi stekli uvid u razloge zbog kojih nikad nisu zatražile takvu podršku od svojih partnera, ovu grupu ispitanica posebno smo pitali smatraju li da bi im partner pružio podršku da su ga pitale. Samo 34% ispitanica je odgovorilo da bi njihov partner u potpunosti preuzeo veći udio u brizi za djecu da su ga pitale, a najveći dio od 41% je odgovorio kako smatraju da bi njihov partner tek djelomično preuzeo dio te obveze. 15% ovih ispitanica smatra kako njihov partner ne bi uopće preuzeo veći udio u brizi za djecu, dok ih 10% ne zna kakav odgovor bi dobile da su pitale (grafikon 40.).

➤ **Pitanje br. 53.**

Grafikon 40.: „Smatrate li da bi Vaš partner bio voljan preuzeti veći udio u brizi za djecu kada biste ga pitale?“ (%)



N=378

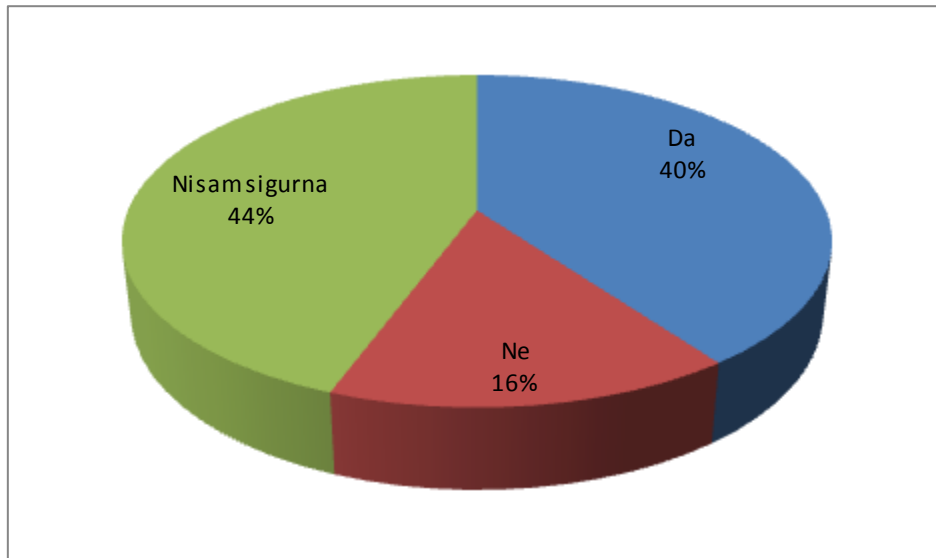
Ovakva distribucija odgovora na žalost odražava činjenicu da je u hrvatskom društvu još uvijek čvrsto ustaljena rodno uvjetovana raspodjela tereta vezanog oko brige za djecu unutar obitelji. Štoviše, jasno odražava činjenicu da su žene toga u dobroj mjeri svjesne što sugerira da rodno uvjetovana neravnomjerna raspodjela brige za djecu čini sastavni dio odluka koje one donose u pogledu svog sudjelovanja na tržištu rada i razvoja svoje profesionalne karijere. S tog aspekta nemoguće je govoriti o stvarnoj jednakosti prilika na hrvatskom tržištu rada za žene i muškarce.

Pesimistični rezultati prikupljeni kroz istraživanje odražavaju se i u podacima koji se odnose na strah ispitanica od negativnih posljedica za radno mjesto ili položaj kod poslodavca, a nalaze dodatnu potvrdu i u prikupljenim podacima vezanima uz spremnost žena da za vrijeme trudnoće ili rodiljnog perioda koriste dostupne mehanizme institucionalne zaštite kako bi zaštitile svoja prava i interese u odnosu na poslodavca.

Tako od 937 sudionica istraživanja njih 44% je navelo kako nisu sigurne bi li inspekciji rada prijavile poslodavca koji ih je diskriminirao temeljem trudnoće, dok ih je 40% izjavilo kako bi, a 16% kako ne bi (grafikon 41.a).

➤ **Pitanje br. 54.a**

Grafikon 41.a: „Biste li poslodavca koji Vas je diskriminirao temeljem trudnoće prijavili Državnom inspektoratu rada?“ (%)

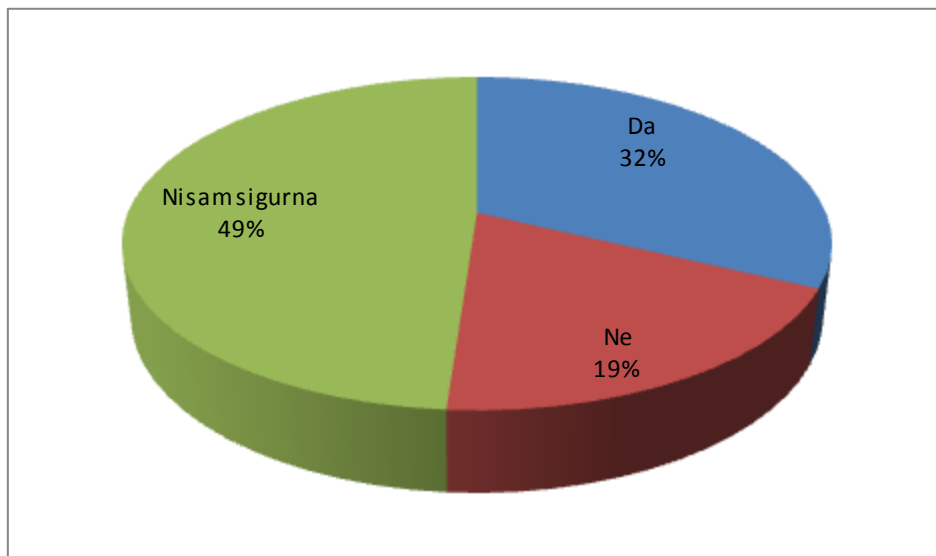


N=937

Slično tome, 48,9% sudionica je izjavilo kako ne zna bi li takvog poslodavca prijavile Pravobraniteljici za ravnopravnost spolova, dok ih je 32,2% izjavilo kako bi, a 19% da ne bi (grafikon 41.b).

➤ **Pitanje br. 54.b**

Grafikon 41.b: „Biste li poslodavca koji Vas je diskriminirao temeljem trudnoće prijavili Pravobraniteljici za ravnopravnost spolova?“ (%)

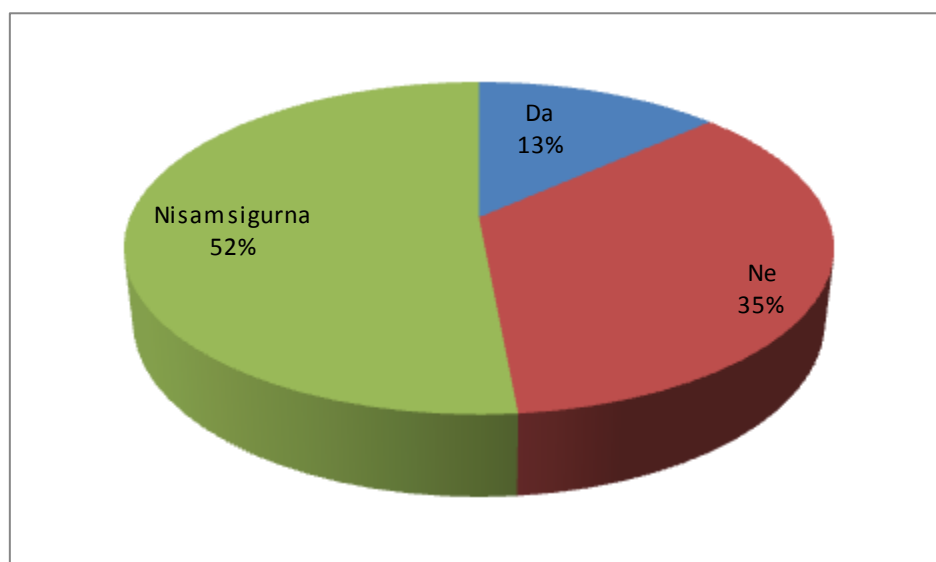


N=937

Ispitanice su se pokazale najmanje spremne koristiti sudsku zaštitu te je 52% njih navelo kako nisu sigurne bi li bile spremne sudski tužiti poslodavca za diskriminaciju, dok ih je 35% bilo sigurno da ne bi, a tek 13% da bi. (grafikon 41.c)

➤ **Pitanje br. 54.c**

Grafikon 41.c: „Biste li poslodavca koji Vas je diskriminirao temeljem trudnoće sudski tužili za diskriminaciju?“ (%)



N=937

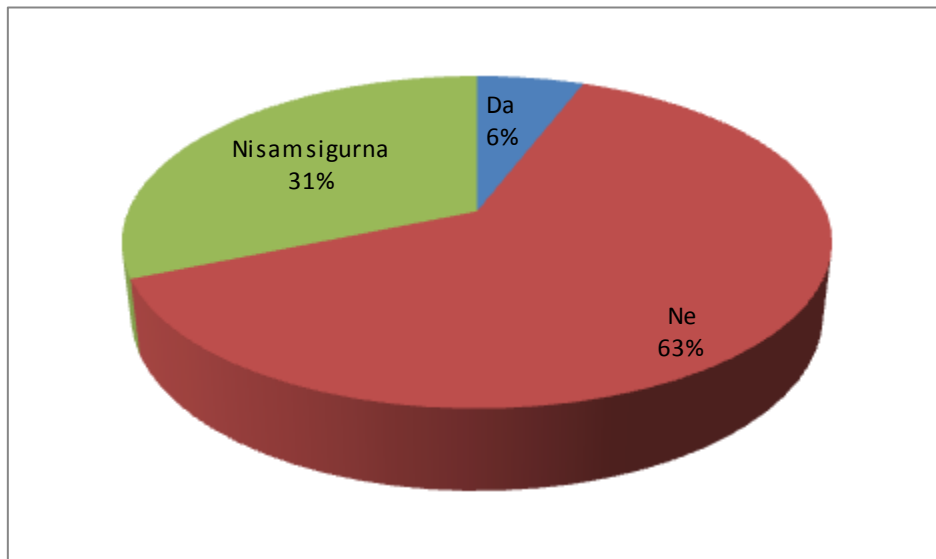
Ovakvi podaci sugeriraju kako su žene u ovoj situaciji sklonije koristiti one instrumente institucionalne zaštite u kojima bi bile manje eksponirane prema poslodavcu i javnosti općenito. Također, što je postupak zaštite formalniji, odnosno što više traži investiciju u obliku vremena i osobnog angažmana, to su žene u ovakvoj nezahvalnoj situaciji manje sklone koristiti taj oblik zaštite.

No, ukupno gledajući, može se ustvrditi kako je spremnost žena, koje se nađu suočene s diskriminacijom temeljem trudnoće, da se pravnim sredstvima suprotstave poslodavcu niska, što sugerira kako nemaju dovoljno povjerenja u učinkovitost dostupnih mehanizama pravne zaštite. S obzirom na navedene podatke ne čudi kako žene koje su sudjelovale ili pokušale sudjelovati na tržištu rada za vrijeme svoje trudnoće, odnosno rodiljnog dopusta, uglavnom smatraju kako Republika Hrvatske nema zakonodavstvo koje na zadovoljavajući način štiti interese trudnica i majki s malom djecom na tržištu rada.

Od 937 sudionica istraživanja njih 63% smatra kako Hrvatska nema dobre zakonske propise kojima štiti položaj trudnica i žena s malom djecom prema poslodavcima. Njih 31% nije sigurno je li postojeće zakonodavstvo dovoljno dobro, a samo 6% smatra kako su postojeći propisi dovoljno dobri (grafikon 41.d).

➤ **Pitanje br. 54.d**

Grafikon 41.d: „Smatrate li kako Republika Hrvatska ima dobre zakonske propise kojima štiti položaj trudnica i žena sa malom djecom prema poslodavcima?“ (%)

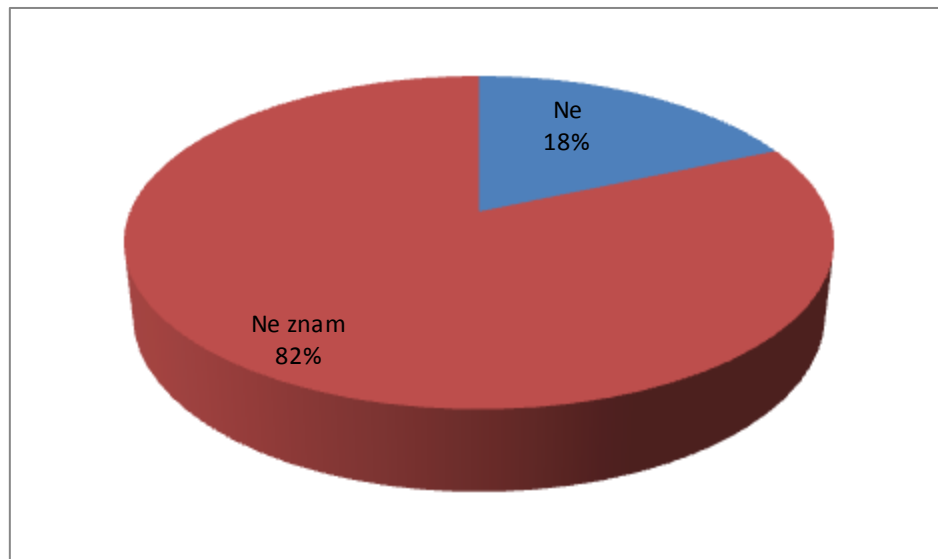


N=937

Kada se radi o učinkovitosti primjene postojećih jamstava tu su ispitanice pokazale znatno višu mjeru suzdržanosti u procjeni. Tako je čak 82% sudionica istraživanja procijenilo kako ne zna provode li se postojeći zakonski propisi, koji jamče prava trudnica i žena s malom djecom, učinkovito u praksi. Istovremeno, 18% je izjavilo kako smatra da se postojeći pravni propisi ne provode učinkovito (*grafikon 42.*).

➤ **Pitanje br. 55.**

Grafikon 42.: „Smatrate li kako se zakonski propisi koji jamče prava trudnica i žena sa malom djecom prema poslodavcima učinkovito provode u praksi?“ (%)



N=937

Razlozi koje ta skupina sudionica smatra uzrocima neučinkovitosti u provedbi su također zanimljivi. Najveći dio te skupine sudionica, njih 70,7% smatra kako uzrok neučinkovitosti u provedbi leži u neinformiranost žena o svojim pravima. Nakon toga, 46,5% smatra kako je za takvu situaciju odgovoran loš rad inspektorata rada, 31,3% smatra kako je za neučinkovitost odgovoran nedovoljno dobar i kvalitetan rad sudova, a 29,7% problem vidi i u nedovoljno dobrom radu pravobraniteljskih institucija. 25,6% sudionica uzrok neučinkovitosti vidi u nedovoljnoj informiranosti poslodavaca, a 23,1% u nedostatku kvalitetne odvjetničke usluge vezane uz ovu vrstu zaštite (tablica 9.).

➤ **Pitanje br. 56.**

Tablica 9.: „Precizirajte razloge zbog kojih smatrate kako se postojeći zakonski propisi ne provode učinkovito u praksi?“ (%) *

	%
Neinformiranost žena o svojim pravima	70,7
Loš rad inspektorata rada	46,5
Nedovoljno dobar i odgovoran rad sudova u pogledu osiguranja ove vrste zaštite	31,3
Loš rad pravobraniteljskih institucija	29,7
Neinformiranost poslodavaca o pravima trudnica	25,6
Nedostatak kvalitetne odvjetničke usluge vezane uz ovu vrstu zaštite	23,1
Korupcija	1,5
Strah od gubitka posla, odmazda poslodavca	3,5
Loše koncipirani zakonski propisi	0,1
Nefunkcioniranje pravne države	1,8
Nešto drugo	1,6
* Bilo je moguće zaokružiti više odgovora	

N=172

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Prikupljeni i prikazani podaci ukazuju na činjenicu da je istraživanje koje je osmislila Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, odnosno provela u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i organizacijom civilnog društva Udrugom Roda, potvrdilo dvije pretpostavke koje se često koriste u javnom diskursu o diskriminaciji žena, ali koje do sada nisu imale konkretniju empirijsku potvrdu iz prakse, nego su bile temeljene na raširenosti pojedinačnih primjera iz stvarnog života.

Potvrđene pretpostavke su:

- spolna diskriminacija žena vezana uz fizičko stanje trudnoće je vrlo raširena na hrvatskom tržištu rada,
- spolna diskriminacija žena vezana uz rodno uvjetovanu raspodjelu brige za djecu unutar obitelji je vrlo raširena na hrvatskom tržištu rada.

Sukladno navedenom Pravobraniteljica je našla svrsishodnim u svom godišnjem Izvješću za 2012. godinu predložiti sljedeće zaključke i korake Saboru Republike Hrvatske:

- (1) istraživanje je dalo čvrste pokazatelje o poražavajućoj raširenosti diskriminacije žena na hrvatskom tržištu rada temeljem njihove trudnoće, odnosno temeljem rodno uvjetovane neravnomjerne raspodjele brige za djecu unutar obitelji,
- (2) poražavajući pokazatelji naglašavaju nužnost daljnjih empirijskih istraživanja ovog oblika spolne diskriminacije žene na tržištu rada,
- (3) istraživanje je jasno pokazalo potrebu za osvještavanjem žena u pogledu zakonskih jamstava koja štite njihove interese na tržištu rada za vrijeme trudnoće,
- (4) istraživanje je pokazalo kako poslodavci na hrvatskom tržištu rada najvećim dijelom ne poštuju zakonske obveze koje imaju prema trudnicama i ženama s malom djecom,
- (5) istraživanje predstavlja jasan odraz posebno nepovoljnog položaja podređenosti ove podskupine žena prema poslodavcima,
- (6) istraživanje je pokazalo nepovjerenje trudnica i žena s malom djecom prema učinkovitosti postojećeg sustava zaštite od ovog oblika diskriminacije, odnosno potrebu za unaprijeđenijem zakonskog okvira zaštite trudnica i majki s malom djecom na tržištu rada.

Potreba za unaprijeđenijem sustava zaštite posebno se odnosi na:

- (1) uspostavu mehanizama sustavne kontrole postupaka poslodavaca prema trudnicama i ženama koje koriste svoja roditeljska prava te
- (2) čvršća zakonska jamstva koja bi poslodavce spriječila da na bilo koji način umanje položaj i radna prava ovih osoba u periodu od godine dana nakon povratka s roditeljskog dopusta.